

Novosjka Kronika

Izdaja:
BRITANSKA
OBVEŠČEVALNA
SLUŽBA

Cene za naročnike
mesečno:

v tuzemstvu 2 šilinga
v inozemstvu 5 šilingov

POSAMEZNA
ŠTEVILKA 50 GROŠEV

Celovec, 17. decembra 1948

Leto IV.

Številka 51

Razširitev Severnoatlantske pogodbe

Razgovori med sedmimi državami v Washingtonu so v teku

Obseg Severnoatlantske pogodbe, o kateri razpravljajo pri konferenci sedmih držav v Washingtonu, bo bržkone znatno povečan. Kakor poročajo iz Washingtona, bodo objavljene tudi Danska, Norveška, Islandija in Portugalska k razgovorom glede sklenitve pogodbe za medsebojno pomoč v slučaju oboroženega napada.

Vzroki za povabitev teh nadaljnjih držav so naslednji:

Norveška in Danska nadzorujeta

vodovje Severne Evrope, katero bi morebitni napadalec lahko uporabil za napade proti transportom in vojaškim dobavam iz Severne Amerike v Zapadno Evropo.

Danska poseduje Grenlandijo, ki ne bi bila važna samo za vodstvo morebitne vojne v Arktiki, temveč ima tudi pomembno vremensko opazovalno in oddajno postajo, ki je bistvenega pomena za zračni promet nad Severnim Atlantikom.

Portugalska pa poseduje Azore, zračno oporišče v Severnem Atlantskem morju največjega pomena.

Bržkone bosta Portugalska in Irska objavljena, da sodelujeta pri tem varnostnem načrtu. Irska poseduje življensko važna oporišča, toda kakor sporočajo, Irska ni pripravljena sodelovati pri tem obrambnem sistemu, dokler še ni jasno, ali bo ostala v Britanski Zvezni kraljevini ali bo dosegla svojo samostojnost.

Razgovori o Severoatlantski pogodbi so se pričeli že meseca julija, a so bili septembra prekinjeni. Sedaj pa so zopet v teku. Ena izmed točk, ki jih bodo obravnavali pri tej konferenci, je vpostavitve stalnega tajništva Atlantske zveze in ustanovitve svetovalnega odbora.

Delegacijo Velike Britanije vodi britanski veleposlanik v Združenih državah, Sir Oliver Franks, delegacijo Združenih držav pa Robert Lovett, namestnik zunanjega ministra. Kanado in pet držav Zapradne zveze zastopajo njihovi veleposlaniki in ministri v Washingtonu.

Hoffman je obljubil nadaljnjo pomoč Kitajski

Najpomembnejša zunanje politična izjava Združenih držav po
pričetku komunističnih uspehov na Kitajskem

Upravnik organizacije za gospodarsko sodelovanje Hoffman je dal zagotovilo, da bo Amerika še v naprej podpirala Kitajsko, če bo dežela prišla pod koalicijsko vlado.

Ta izjava je sledila nedavnemu umiku kitajske vlade iz ogroženega področja Tangšan, 64 milj severovzhodno od Tienčina brez vsakega pritiska s strani komunistov.

Ta umik je bil zadnji iz vrste mirnih umikov brez boja.

Ko je Hoffman govoril pri neki tiskovni konferenci v Šangaju, je izjavil: Točno ne vemo, kaj se bo zgodilo in kakšna koalicijska vlada bo postavljena. Toda če bo ta zastopala ves kitajski narod, se bom potegoval za nadaljnjo pomoč Kitajski.

Hoffman je pristavil: »Seveda pa mi ne bomo šli v vsako koalicijsko vlado, ki bi zatirala svobodo govora in vere.« — Predno je Hoffman sprejel novinarje, je imel dolg pogovor s predsednikom Sun Fojem.

Ta novica je v zvezi z nedavno umaknitvijo iz Tangšana ojačila domnevo, da skuša predsednik Sun Foj vpostaviti nekakšno »previdno« vlado, ki bi ugledila pot do mirovnih pogajanj s komunisti ter omogočila osnovanje koalicijske vlade, katera bi vključevala komuniste.

Rudniško področje Tangšana je bilo najbogatejše ozemlje v skrčeni kneževini generala Fu Tso Yi-ja, vrhovnega poveljnika vladnih čet v Severni Kitajski.

Poročila iz Šanghaja javljajo, da umikajoče vladne čete niso ničesar razdejale za seboj. Vsa ruda in dragocene naprave, kakor tudi rudniško skladišče, kjer je bilo nakopičeno 1.000.000 ton premoga, so dobili komunisti nedotaknjeno v roke.

Obisk gospe Čangkajškove v Washingtonu je bil poraz za sedanjo kitajsko vlado.

Čilске obtožbe proti Sovjetski zvezi

Čilski delegat Luis David Cruz Ocampo je pred pravnim odborom Združenih narodov obtožil Sovjetsko zvezo, da odreka svojim državljanom one pravice, ki so jih pred 500 leti dali carji sužnjem in tlačanom. Izjavil je, da Sovjeti terorizirajo vse prebivalstvo svoje države in da so ustvarili policijsko državo.

Do te izjave je prišlo med razpravo o čilskem predlogu, ki obtožuje Sovjetsko zvezo, da krši osnovne človečanske pravice s tem, da ne dovoli ženi nekega čilskega diplomata, ki je bila rojena v Rusiji, skupno s svojim možem zapustiti Sovjetsko zvezo.

Naš advent

Po zboljšanju obstoječih razmer hrepnimo. Težko breme povojnih prilik nam je naloženo. Ni zadovoljstva, prepadi med narodi se večajo, stotisoči brezdomcev še vedno čakajo na rešitev bednega položaja, osnovne svoboštine človeka še niso povsod uveljavljene. Nasprotno, pojavlja se suženjstvo duha in telesa.

Razumljivo, da vlada nezadovoljstvo in da narodi težko pričakujejo rešitve od strahu pred nasiljem in suženjstvom ter iščejo izhoda k lepšemu življenju. Naš čas je v marsičem podoben času pred prihodom Odršenika. Tudi danes čaka bedno človeštvo odrešenja. Ponujajo se razni odrešeniki, ki obetajo sijajno bodočnost in enakopravnost ter tovarništvo vseh ljudi. Obetajo brezrazredno družbo, raj na zemlji brez Boga. Obetajo, pravim, do uresničenja tega pa ne bo nikoli prišlo. Le eden je Odršenik, le eden kaže pravilno pot k rešitvi perečih vprašanj — ne v brezrazredni družbi nekega namišljenega tovarništva, ampak v harmonični povezanosti vseh stanov, v kraščanskem solidarizmu. Družba, kjer le en stan privilegiran, vsi drugi stanov pa igrajo podrejeno vlogo, ni mogoča. V družbi brez Boga postane človek človeku volk, pravica ostane le na papirju, ljubezni v takšni družbi ni, saj smatra brezboštvo, ki hoče graditi tako družbo, ljubezen le kot slabost. Družba, zgrajena na nekrščanskem temelju, nujno postane zverinjak, država pa igra le vlogo krotilca z bičem.

Hrepnimo po odrešenju izpod jarma temnih sil, ki ne poznajo ne ljubezni in ne pravice. Naš advent ne sme biti le v pričakovanju, tarnanju in vzdihovanju. Odršenik je že med nami nad 1900 let. Mi se le spominjamo hrepenenja pravičnih Stare zaveze in odrešilnega prihoda učlovečene Besede. Naš advent mora biti izpolnjen z dejanjem. Od nas samih, od naše dajavnosti je odvisno naše odrešenje. Bog nam hoče pomagati kot dobri oče, a želi našega sodelovanja. Tudi danes nam Bog pošilja svoje glasnike, po katerih nas poziva k delu, trdemu delu za obnovo.

Vojna je zapustila tako strašne posledice v nravi ljudi, da niti misliti ne smemo na boljše čase, če ne bomo vsi katoličani takoj resno prišli za delo. Kje? Ni treba mnogo povpraševati. Poglejmo v svojo duševnost, pa bomo kmalu spoznali, kako je vse ohlapno v nas. Katoličani smo le še po krstnem listu, morda še nedeljski katoličani, tako iz navade. a v praksi pa smo popolnoma materialistično usmerjeni. To, kar »nes«, kar vrže čim večji dobiček, to še cenimo. Duhovne dobrine pa so nam že povsem postranska stvar. Prevrnili smo lestvico vrednosti. To, kar bi moralo biti na vrhu, je sedaj spodaj.

Kaj pa vzgoja naše mladine, ki je bodočnost naroda? Ni dosti, da ji oskrbimo dober gmetni položaj, še mnogo več je vredna plemenita vzgoja duha in srca. Kako ceni sodobna mladina krepost čistosti? Ali je še naša hiša zavetišče npravnega življenja, ali pa je že postala kotišče izživljenja ter vodi na pot, ki pelje v vedno pa tudi v narodno propast? Kako ceni mladina rod duhovne vrednosti kakor so vera, materina beseda, narod? Marsikje so te velike vrednote že pokrite s prahom pozabljenja. Družina sama je prenehala biti organizirana velikih odrešilnih idej.

Naša naloga? Advent je. Ne smemo več zamujati časa. Prah, ki je pokril pod razmerami zadnjih desetletij naše duhovne vrednote, očistimo!

Družine naj postanejo spet poleg cerkve resnična svetišča in žarišče vsega lepega, (Nadaljevanje na 2. strani)

Hudi boji v grških gorah

Grške čete so s pomočjo oklopnih vozil pregnale upornike iz gorskega mesta Kardice v Tesaliji, ki so ga bili uporniki pred kratkim zavzeli. Nepotrjena poročila javljajo, da so uporniki ubili mestnega prefekta in odpeljali del moškega prebivalstva s seboj. Tudi javljajo, da se še vedno vrše hudi boji okrog tega mesta.

Neko poročilo vladnega generalnega štaba javlja, da so uporniške sile s štirimi brigadami moštva napadle mesto Kardica v soboto ponoči. Vladne edinice, ki so prihitele iz bližnjih oporišč, so dosegle mesto v nedeljo zvečer. Pregnale so uporniške sile po hudih bojih za vsako ped zemlje, pri katerih je bila glavna elektrarna razdejana.

Poročilo tudi zanika trditve Markosovih pripadnikov, češ da so zasedli vas Aetomelitz v gorovju Grammos, ter pristavljajo, da je 30 upornikov napadlo vas, toda so bili odbiti.

Radio »Svobodna Grčija« pa trdi, da so uporniki tekom meseca novembra pobili ali ranili 5493 mož vladnih čet. Poročilo pripominja, da so uporniki razdejali 179 tovornih voz, 18 tankov, devet železniških voz, 25 mostov ter sestrelili šest letal in jih deset pokvarili.

OPOZORILO!

Našim cenjenim naročnikom in bralcem sporočamo, da bo izšla božična številka »Koroške Kronike« že v torek 21. decembra in sicer v zelo povečanem obsegu. Novoletna številka našega lista bo izšla ob normalnem času, t. j. v petek 31. decembra t. l.

Po zemeljski obli

VELIKA BRITANIJA

Pet zdravnikov je v Buckinghamski palači podpisalo sledeče sprave o zdravstvenem stanju angleškega kralja, ki je bil pred kratkim obolen na poapnenju žil:

»Zdravstveno stanje kralja je na splošno dobro in od posveča precejšen del svojega časa opravljanju državnih poslov. Krvni obtok se le počasi izboljšuje, toda opaziti je, čeprav majhno, vendarle nadejno izboljšanje.«

Bivši zunanji minister, gospod Eden je govoril pri seji o zunanjih zadevah v Spodnji zbornici ter poudaril, da se konzervativna stranka strinja s politiko britanske vlade glede Berlina in njenega zadržanja napram Nemčiji.

Izrazil je tudi nujnost skorajšnje sklenitve Atlantske pogodbe ter napravil konkretne predloge glede italijanskih kolonij, Palestine in gibanja za Združeno Evropo. Prihodnje leto bo otvorjena v Londonu kolonijalna razstava, ki ima namen predočiti narodom Velike Britanije socialno in gospodarsko življenje v britanskih kolonijah. Razstava bo otvorjena junija in bo trajala šest tednov.

AVSTRILIJA

Avstrijski parlament je z navdušenjem pozdravil izjavo britanskega zunanjega ministra Bevinja, ki jo je podal pred parlamentom in v kateri je izjavil, da Velika Britanija želi, da bi Avstrija dobila obljubljeni svobodo in postala neodvisna. Socialistični poslanec in župan mesta Linca, dr. Koref, je dejal: »Izjava gospoda Bevinja nas navdaja z novim upanjem. V imenu avstrijskega naroda se mu zahvaljujemo iz globine srca.«

Gospa dr. Ottillinger, državna podtajnica pri ministrstvu za načrtno gospodarstvo, je bila pred sovjetskimi vojaškimi sodiščem obsojena zaradi vohunstva na 20 let prisilnega dela. Uradna sovjetska poročevalska agencija pa zanika to poročilo. Tudi navaja, da še ni končana preiskava slučaja dr. Ottillingerjeve in se vsled tega niti sodna razprava proti njej ne more pričeti. Slučaj dr. Ottillingerjeve je prišel na dnevni red tudi pri zasedanju Zavezniškega sveta ob koncu tedna.

Britanski zastopnik general Winterton je predlagal, da naj se razprava pred Ottillingerjevi vrši javno pred običajnim sodiščem, kjer bo imela polno možnost za govora in obrambe ter avstrijskega odvetnika, katerega naj sama izbere. Sovjetski zastopnik Kurasov pa je izjavil, da še ne more podati drugih tozadevnih podrobnosti kot onih, ki jih je že objavila uradna sovjetska obveščevalna služba Tass.

JUGOSLAVIJA

Gospod Kardelj, jugoslovanski zunanji minister in član Politbiroja jugoslovanske komunistične stranke, je grajal prostovoljne delovne brigade, češ da niso vedno prostovoljne in da izgubljajo svoj ugled. V nekem govoru pred federativnim odborom Ljudske fronte je pozval člane stranke, naj priznajo svoje napake ter jih odpravijo, dokler ne bo večja napaka pokopala njih samih.

Ko je govoril o mladinskih brigadah, ki so pomagale pri javnih delih v raznih predelih dežele, vključno pri graditvi železnic, se je Kardelj pritožil, da so se pripetili slučajni, da je bila hrana nezadostna in bivališča pomanjkljiva, kar je v več slučajih privedlo do obolenja.

ITALIJA

Obisku gospoda de Gasperija v Bruslju pripisujejo v Rimu velik političen pomen. V razgovorih z belgijskim zunanjim ministrom Spaakom sta obravnavala izglede Italije za priključitev k Zapadni zvezi in nato še k Atlantski pogodbi, dalje predlog grofa Sforze o Evropski zvezi, ki ga je napravil v Franciji, in pa vprašanje bivših italijanskih kolonij. Zaključno poročilo, ki so ga podpisale vse stranke razen levčarskih skrajnežev, razpravlja o tem, da je treba mirovno pogodbo znova proučiti, če hočejo, da bo Italija postala važen činitelj pri evropski obnovi in obrambi zapadne civilizacije.

Šef štaba italijanske armade, poročnik general Efigio Marras je obiskal začetkom decembra Washington. Domnevajo, da je imel z ameriškimi oblastmi razgovore za ojačanje italijanske armade na obseg, ki ji ga dovoljuje mirovna pogodba.

ČEŠKOSLOVASKA

Zdenek Smetaček, češkoslovaški konzul v New Yorku je podal ostavko katero je utemeljil s pripombo, »da je sedanja češkoslovaška vlada odvisna od tujih interesov v nasprotju z resnično voljo češkoslovaškega naroda.«

Izjavil je, da se je odločil za ta korak potem, ko ga je »neki praški agent silil, da bi napravil javno poročilo proti dr. Janu Papaneku, bivšemu stalnemu češkemu delegatu pri Združenih narodih«. Dr. Papanek je namreč marca meseca odklonil priznati svojo odpustitev, ko so komunisti prevzeli oblast v deželi.

Trije vojaki, ki so bili obtoženi, da so nameravali umoriti predsednika Češkoslovaške, gospoda Gottvalda in druge vodilne politike, so bili pred državnim sodiščem v Bratislavi obsojeni na smrt.

Državno sodišče v Pragi je obsodilo Karola Vosatko, bivšega polkovnika češke armade na devet let ječe, ker je skušal prekoračiti mejo in stopiti v tujo armado.

MADŽARSKA

Istvan Doby, nekdanji kmetovalec brez zemlje in sedaj levičarski predsednik madžarske stranke malih posestnikov, je bil imenovan za ministrskega predsednika Madžarske ter nasledil Lajoša Dinnyesa, ki je prejšnji teden odstopil. Nova vlada pa bo, kakor domnevajo, le začasna, dokler ne bo reorganizirana madžarska neodvisna fronta.

Doby je dosedaj imel mesto ministra za poljedelstvo. Nasledil ga bo Istvan Cerla. Mesto finančnega ministra je trenutno nezasedeno, ker je Miklos Nyarady za časa svojega bivanja v Švici podal ostavko. Imenovani je pripadal desničarskemu krilu stranke. Njegove posle je začasno prevzel Erno Gero, generalni podtajnik madžarske delavske stranke. Prav tako je bilo imenovanih več novih državnih podtajnikov.

Odstop bivšega ministrskega predsednika Dinnyesa je sledil neki objavi predsedstva stranke malih posestnikov, v kateri ga grajajo, da je dovoljeval sumljivim elementom delovanje v partijski organizaciji.

Novi ministrski predsednik Doby je predlagal ustanovitev petčlanskega odbora, ki bo proučeval obnašanje partijskih funkcionarjev in skrbel za odstranitev vseh »buržujških elementov«, ki pod krinko levičarskih podpornikov vodijo dvojno politiko.

FRANCOSKA

Gospod David Bruce, šef odposlanstva za razdelitev Marshallove pomoči v Parizu, je opomnil Francijo, da Združene države pričakujejo od nje »še večjih naporov, s katerimi si bo zaslužila še nadaljnjo pomoč.«

Pri neki pojedini v Lille je gospod Bruce naznanil, da se bo ameriška pomoč pri obnovi Evrope osredotočila v nalogi, da dobi Francija finančno trdnost.

Ob zaključku zasedanja generalne skupščine Združenih narodov je francoski zunanji minister gospod Schuman posvaril navzoče, »da ne smejo izgubljati časa«. Pristavil je, da se bosta ob tabora morala odločiti za medsebojno življenje v miru. »Če ne,« je dejal, »je vojna neizogibna.«

ZDRUŽENE DRŽAVE

Predsednik Truman je grajal grško vlado, češ da ni mogla napraviti konec Markosovemu uporu. Dejal je, da po 18 mesecih ameriške pomoči v znesku 42.500.000 niso dosegli drugega kakor popoln »vojaški zastoj«.

Po obisku gospe Čangkajškove je predsednik Truman izjavil, da ima mnogo razumevanja za njene prošnje po večji ameriški pomoči pri nadaljevanju vojne proti komunistom na Kitajskem. S tem pa seveda še ni rečeno, da se bodo odzvali tem prošnjam.

Pri ameriškem zunanjem ministrstvu so se, vršili ob začetku tedna razgovori za obrambno pogodbo med Združenimi državami, Kanado in petimi državami Zapadne zveze.

Pogajanja, ki so bila meseca septembra prekinjena, da bi imele vlade priložnost proučevati razvoj dogodkov, se bodo sedaj nadaljevala. O vsebini teh pogajanj pa ne bodo objavili ničesar, dokler ne bodo dosegli popolnega sporazuma.

SOVJETSKA ZVEZA

Rusija je protestirala pri finski vladi, češ da finski časopisi razširjajo protisovjetsko propagando. Moskovski radio je objavil, da je Sovjetska vlada poslala finskiemu zunanjemu ministru noto, v kateri obtožuje »neodgovorne elemente« na Finskem, češ da izvajajo protisovjetska dejanja ter kalijo odnose med Finsko in Sovjetsko zvezo.

Protest obtožuje tudi finsko narodno gledališče, ki je bilo uprizorilo igro »Umanzane roke«, delo francoskega avtorja Jeana Paula Sartreja, v kateri je izražena »sovražna in izzivalna težnja napram Sovjetski zvezi«.

Nota obtožuje tudi druga gledališča, češ da igrajo »protisovjetske« igre, kar ni »v skladu s finskimi obveznostmi napram Sovjetski zvezi. Nota izraža upanje, da bo finska vlada zaustavila takšne »gnile akcije«.

Drobne novice

Gospa Oksana Stepanova Kosenkina, ruska učiteljica, ki je pred tremi meseci skočila iz tretjega nadstropja ruskega konzulata v New Yorku, da se ji ne bi bilo treba vrniti v Rusijo, je sedaj toliko okrevala, da je lahko zapustila bolnico. Zdravnik je izjavil, da je njeno splošno zdravstveno stanje zadovoljivo. Gospa Kosenkina je izjavila, da jo je njena sestra, gospa Eugenia Robertson povabila, da bi šla z njo v Anglijo, vendar pa bo rajši ostala v Ameriki.

V zadnjem času so se vršila pogajanja med britansko in belgijsko vlado za sklenitev pogodbe, po kateri bi Velika Britanija zaposlovala belgijske tekstilne delavce. To je predlagal britanski delegat pri konferenci dežel, članic Marshallovega načrta v Parizu. Trenutno je v Belgiji 6000 brezposelnih in 11.000 le delno zaposlenih tekstilnih delavcev.

Policija v Kairu je pred kratkim zajela nekaj članov teroristične skupine, ki je obtožena, da je izvršila več bombnih napadov. Tudi so odkrili ogromne množine streljiva in pa načrte za bodoče napade. Aretiranci pripadajo muslimanski zvezi.

Uredništvo časopisa »New York Herald Tribune« je sporočilo, da je njihov dopisnik na Madžarskem, Homer Bigart dobil policijski nalog brez vsake utemeljitve in sredi noči, naj takoj zapusti deželo. Gospod Bigart je bival na Madžarskem le nekaj tednov, poprej pa je bil kot dopisnik lista v Jugoslaviji.

Oče Remis Varga, pridigar v Budimpešti, je bil obsojen na šest let ječe, ker je »ščušal s prižnice proti ljudski demokraciji ter čital s prižnice izvlčke iz časopisov.« Njegovo imetje je bilo zaplenjeno.

Italijansko vprašanje

Obisk gospoda de Gasperija v Bruslju in Parizu je znak, da je Italija sedaj pripravljena stopiti v ožje odnose z zapadnimi sosedi. Skupnost v izvajanju evropskega obnovitvenega načrta je nekoliko ugledila pot. Mnogo Italijanov se še ni zvelo v današnji položaj, toda vključ njihovi prirojeni nezaupljivosti se polagoma vključujejo v gospodarsko sodelovanje z ostalimi evropskimi državami.

Britansko finančno odposlanstvo, ki je obiskalo Rim, je imelo več razgovorov z italijansko vlado glede plačevanja. Menjalni tečaj je sedaj takšen, da pride Italijanom funtsterling sorazmerno cenejšje kakor dolar. Finančna stabilnost in izboljšanje proizvodnje v Italiji bosta imela posledice tudi za položaj Anglije, prav tako kakor bi propad Italije pomenil, da so bile vse olajšave in pomoč iz Marshallovega načrta vržene v vodo.

Italija se bori za svoj obstanek. Še se ji ni posrečilo odpraviti nereda in spletk, ki so ostali še iz fašističnega režima in tudi ni gotova, če bo mogla uporabiti ameriško pomoč tako smotrno, da se bo mogla do leta 1952 gospodarsko popolnoma osamosvojiti.

Sedanji položaj v Italiji daje povode za nemire. Politična negotovost in pomanjkanje blaga in surovin vplivata nepopoljno na javno življenje. Italija je potisnjena v resen gospodarski zastoj, iz katerega ne najde izhoda. Tržišča so ohromela, število nezaposlenih je naraslo na 2.300.000 (po uradnih poročilih), toda pri tem je še nejasno, koliko je poleg teh tudi takšnih delavcev in nameščencev, ki niso polno zaposleni. Proizvodnja je v nekaterih panogah napredovala, samo cene izdelkov so zelo visoke, vendar jih ni mogoče primerjati s cenami v Franciji.

V Italiji je danes velik presežek delavstva. Znano je da se italijanski narod naglo množi. Pred prvo svetovno vojno je italijansko ljudstvo lahko iskalo svojo srečo onstran Atlantika in milijoni ljudi so odšli tja za dolga leta ali za celo življenje. Med dvema vojnoma, ko je bilo izseljevanje ali nemogoče ali pa zelo težavno, je fašistično gospodarstvo napravilo iz nezaposlenih vojakov in policajev, kar pa praktično ni izboljšalo ničesar, temveč je le pospešilo vojno. Italijanska vlada je od leta 1945 skušala doseči, da bi druge dežele sprejele njene izseljence, toda v nekaterih deželah so bili taki pogoji, da so ljudje rajši ostali kar doma, čeprav nimajo izgleda za bodočnost.

Naš advent

(Nadaljevanje s 1. strani.)

osrečujočega in dvigajočega. Kakor ima križ častno mesto v hiši, tako naj bo češčena tudi materina beseda. Lestvica duhovnih vrednot bodi merilo naših dejanj, našega ravnanja v zasebnem in javnem življenju.

Proti prodirajočemu in kot zahrbtna bolezen vse razkrajajočemu brezboštvu postavimo protisilo: katoliško dejavnost. Konec naj bo lepemu in cenenemu deklamiranju o krščanskih idealih. Zdaj je čas boja, čas dejanj! Naš advent nas kliče na delo. Če nismo šleve, se bomo odzvali!

Iz Beograda je odšlo domov, po poročilu avstrijskega poslanstva, v sredo 1300 avstrijskih vojnih ujetnikov v Jugoslaviji.

Predsednik jugoslovanskega sindikalnega odbora, Djuro Salaj, je izjavil v svojem govoru v Beogradu: »Nimamo zadosti tega, kar bi potrebovali, toda delavci tu in tam večkrat ne dobijo niti tega, kar imamo. Trgovinski aparat razdeljuje samo blago, namesto, da bi skrbel za potrebe. Za te nedostatke so odgovorni sindikati, ki niso znali sporočiti industrijskim podjetjem potreb delavcev.«

Kakor poroča Reuter se bodo zunanji ministri držav, ki so članice Marshallovega načrta, sestali še pred koncem tega leta k posebni seji sveta Organizacije za gospodarsko sodelovanje. Sklicanja posebne seje sicer še niso sklenili, toda nekateri odposlanci pri tem svetu so mnenja, da bo treba za odstranitev težkoč, ki so nastale pri medsebojni primerjavi obnovitvenih načrtov Velike Britanije, Francije in držav Benelux, osebne akcije zunanjih ministrov.

Argentina in Poljska sta podpisali trgovski sporazum, na podlagi katerega bo Argentina dobavila Poljski kože, v zameno pa bo dobila premož. Državi sta se poleg tega obvezali, da bosta povečali svoj trgovinski promet do letne vrednosti 50 milijonov dolarjev.

Poljska bo kupovala kože, volno, olje in maščobe, cinkovo rudo in sadje. Izvažala pa bo v Argentino premož, cement, jeklo za železnice, električni material, papir, les, steklo, kemične proizvode in tkanine.

šalo ničesar, temveč je le pospešilo vojno. Italijanska vlada je od leta 1945 skušala doseči, da bi druge dežele sprejele njene izseljence, toda v nekaterih deželah so bili taki pogoji, da so ljudje rajši ostali kar doma, čeprav nimajo izgleda za bodočnost.

Nezaposlenost v Italiji danes in tudi v preteklosti večkrat povzroča pomanjkanje surovin. Tukaj je velike važnosti evropski obnovitveni načrt in pa smotrni notranji ukrepi. Nevarnost pa je, da bodo pomoč iz Marshallovega načrta uporabili pretežno samo za to, da spravijo industrijo in trgovino v tek, a za surovine ne bo več ostalo sredstev.

Vse te težave pa je možno premostiti. Gospodarska ustalitev se da doseči tudi s smotrnim delom in modrimi načrti. Ker pa celoten podvig otežuje, je to, da vlada pomanjkanje socialnega miru in medsebojnega zaupanja, v katerem bi prišle vrline, kot so zmožnost, marljivost in razumnost, ki so Italijanom lastne, polno do izraza.

Dežela je zelo razrvana. Komunistu se je posrečilo, čeprav z velikimi težavami, pridobiti precejšen del socialistov in se tako razširiti, a poleg tega so vidni znaki, da ponekod ponovno vstaja fašistična miselnost.

Vlada nima lahkega posla, da obrzri ravnotežje. Še celo v de Gasperijevi stranki, med krščanski demokrati, vladajo nasprotja glede zadržanja Italije napram zapadni Evropi. V nasprotju s stališčem grofa Sforze je skupina v krščansko-demokratski stranki zahtevala, da se Italija ne sme pridružiti takšnim načrtom, kot je n. pr. Bruseljska pogodba.

Ta težnja, ustvariti strogo razliko med levico in desnico, ki jo moremo opaziti povsod drugod po Evropi, pa je velika zapreka do gospodarskega povdiga. Nujno pa je potrebna sloga in zaupanje med delavskimi združenji in delodajalci, da bi proizvodnja mogla napredovati in bi ljudje prišli do odgovarjajočega zaslužka. To pa zavisi tudi od spretnosti vlade, kako bo v prihodnjih mesecih izvedla reforme, ki bodo pripomogle do razvoja in napredka, in privedla nekaj življenja v novo republiko.

Politični ustroj sovjetske oblasti

Rusi so vedno bili svoje vrste narod. Še zlasti to lahko trdimo o današnji Rusiji ali o Sovjetih.

Zaradi tega je Evropejcu zelo težavno dobiti pravo sliko o osebnosti sovjetskih voditeljev ter o splošnem ustroju sovjetske oblasti.

Še najlažje pridemo do jasne slike o političnem ustroju sovjetske oblasti, če pogledamo, kdo in kaj so ljudje, ki imajo to oblast v rokah.

Najprej je potrebno orisati posebni sistem sovjetske vladavine, ki danes odloča o usodi ruskega naroda. Sovjetski politični režim po bistvu ni prav dosti različen od političnega sistema, ki ga je Rusija imela že izza Ivana Groznega. Ta si je prvi nasdel naslov carja in je od Bizantincev v vladarski grb prevzel dvoglavega orla.

Če uporabimo primer, bi sovjetsko vladavino primerjali s piramido, sestavljeno iz dveh polovic. Ti polovici sta na širšem koncu iz različnega gradiva, proti vrhu se pa vedno bolj spajata v eno.

Eno polovico te piramide sestavlja sovjetski upravni stroj, ki temelji na celi lestvici tako imenovanih sovjetov ali po naše odborov.

Ti sovjeti upravljajo okrožja, pokrajine in posamezne, na papirju samostojne republike, ki so združene v Zvezi Socialističnih Sovjetskih Republik, kakor se današnji ruski imperij imenuje (ZSSR).

Vsi ti nešteti sovjeti so podrejeni osrednji vladi Sovjetske zveze, ki predstavlja vrhovno upravno oblast te države. Uradni naslov sovjetske vlade je Ministrski svet.

Sovjetski ministrski svet šteje kakih 70 ljudi, katerim načeluje ministrski predsednik. Tega moža ves svet dobro pozna, saj ni nihče drugi kakor Josip Visarionovič Džugašvili — Stalin.

Stalinu pomaga voditi to precej kočljivo ustanovo nič manj kakor 13 podpredsednikov vlade. Vsak izmed njih nadzoruje posebno skupino ministrov. Ministrski podpredsedniki s Stalinom na čelu sestavljajo torej nekako ožjo vlado, ki dejansko odloča o vseh važnih vprašanjih.

Drugo stran ali polovico omenjene piramide tvori druga sodobna velika politična sila, katere prednik je nekoč bilo carsko plemstvo. Kakor je to plemstvo prej bilo vladajoči razred v Rusiji, tako predstavlja današnji izbrani sloj Vsevezna komunistična partija boljševikov.

Boljševiška partija šteje 6 milijonov izbranih članov, privrženecv marksističnoleninistično-stalinskega nauka. Njeni prvaki vodijo usodo sovjetskih narodov od oktobrske revolucije 1917 dalje.

Vsaki stopnji oblasti na vladni strani te piramide odgovarja primerna partijska organizacija na komunistični strani. Vrh tega pripada del vladnih zastopnikov v vsaki upravni ustanovi komunistični partiji.

Blizu vrha komunistične polovice v tej piramidi in na isti stopnji, kakor je na drugi strani sovjetska vlada, je Centralni komitet Vsevezne komunistične partije. Ta je glavna gonilna sila vsega sovjetskega javnega, političnega in kulturnega življenja. Z njegovo pomočjo partija drži v šahu vse ogromne milijone sovjetskega ljudstva.

Centralni komitet partije volijo vsi člani stranke na kongresu, katerega skličejo ta krat, kadar se pač Stalinu zdi.

Centralni komitet šteje okoli 65 članov. To število nekako odgovarja številu ministrov v sovjetski vladi.

Isto vlogo, kakor jo v vladi igrajo ministrski podpredsedniki, ima v partiji zloglasni politični biro. Ta bi po pravilih moral biti samo nekaka izvršna ustanova centralnega komiteta, a je v resnici vrhovna oblast v partiji.

Politični biro šteje 14 ljudi. Deset od teh jih zavzema hkratu podpredsedniško mesto v vladi. Člani političnega biroja imajo torej večino v ožji sovjetski vladi. Tu, skoraj na vrhu piramide, sta partija in vlada že skoraj povsem eno in isto. Docela pa se zlijejata v eno prav na vrhu, kjer stoji današnji car vseh Sovjetov, ministrski predsednik Sovjetske zveze, glavni tajnik Vsevezne komunistične partije, predsednik politbiroja, general vseh generalov, Stalin.

Zdaj pa pogledajmo še nekatere osebnosti iz sovjetskega vrhovnega vodstva in njihovo vlogo v sovjetskem političnem ter upravnem ustroju.

Prvi med njimi je Stalin sam. Star je 68 let in precej bolehen. Stalin je vrhovni samovladar vseh ruskih dežel. Njegova oblast in odgovornost je večja kakor pa najbrž odgovornost katerega koli drugega živega človeka.

Ni dvoma, da je Stalin pri vsem, kar nas na njem odbija, sposoben človek, sijajen in brezobziren organizator, ki ga odlikuje brezhiben spomin. Tuji državnikji so v razgovorih z njim pogosto ugotovili, kako se spominja najneznatnejših podrobnosti za leta nazaj.

Stalin je znal okrog sebe zbrati skupino sposobnih ljudi, ki jih družijo skupen strah pred njim. Vsi čutijo veliko spoštovanje pred načinom, s katerim se je Stalin priboril do vrhovne oblasti v Sovjetski zvezi.

Glavna Stalinova opora je 5 mož, ki nadzorujejo tri zgodovinske temelje sleherne samoderške oblasti — vladajoči razred ali partijo, tajno policijo in vojsko.

Prvi med njimi je Vjačeslav Skrbjabin Molotov, ki ga zahodni svet pozna kot glavnega zastopnika sovjetske diplomatske taktike in kot trobilo Stalinove politike na mednarodnih posvetovanjih.

Nihče, kdor je kdaj videl Stalina in Molotova drugega ob drugem, ne more zares verjeti, da bi Molotov bil sposoben držati obe polovici sovjetskega političnega stroja na vajetih, če bi ga ne podpiral Stalin.

Molotov je ministrski podpredsednik sovjetske vlade, sovjetski zunanji minister, član politbiroja in takorekoč Stalinov ljubljeneček. Povsem se je odpovedal lastni osebnosti in ga lahko smatramo za drugega Stalina, seveda brez gospodarjevih sposobnosti in ugleda.

Drugi v tej skupini je Lavrenti Pavlovič Beria, po rodu Georgijec kakor Stalin. Med vsem, ožjimi Stalinovimi sodelavci je Beria tisti, do katerega čuti stari diktator še najmanj zaupanja.

Beria je maršal državne varnosti, ministrski podpredsednik ter član političnega biroja. On je odgovoren za delo dveh policijskih ministrstev Sovjetske zveze. Prvo izmed teh je ministrstvo za državno varnost, ki vodi obširno mrežo sovjetskega vohunstva v tujini. Drugo je ministrstvo za notranje zadeve, čigar naloga je vzdrževati

vati Stalinovo oblast v Sovjetski zvezi sami.

Vrhu tega so Beriu zaupali skrb za raziskovanje atomske sile. Pod njegovim nadzorstvom in vodstvom je tudi sovjetska organizacija za prisilno delo ter veliki načrti, ki jih morajo milijoni sužnjevi izvajati.

Za Berio je bil najmočnejši mož v ožji Stalinovi okolici pokojni Andrej Ždanov, drugi tajnik partije, poglavar nekdanje Kominterne ter sedanjega Kominforma.

Naloga Ždanova je bila, voditi komunistične mednarodne sile tako, da bi čimbolj pospeševale razkroj kapitalističnega sveta ter ga brez nevarnih zapletljajev privedle v območje sovjetskega carstva.

Poleg Molotova je Ždanov imel izmed vseh sovjetskih voditeljev največ stikov z zahodnim svetom. On je Stalinu odgovarjal za komunistično propagando po vsem svetu. Ždanov in Molotov imata med sovjetskimi mogočniki kaj malo prijateljev.

Četrti v tej družbi je osebni tajnik sovjetske komunistične partije, podpredsednik boljševiške vlade, Georgi Maksimiljanovič Malenkov. Ta je velik strokovnjak za organizacijo in je na to visoko mesto prišel zgolj po svojem delu, ne po pokroviteljstvu.

Malenkov ima poleg Stalina največ vpliva na mogočini strankarski stroj. Vzgojil si je nov rod komunističnih uradnikov, ki vedno bolj zavzemajo vsa vodilna mesta v Sovjetski politiki. Med njimi sta zlasti vidna Voznesenskij, vodja državnega načrtnega gospodarstva ter organizator rdečega vseslovanskega gibanja, in pa Kosiigin, nekak varuh državnega pečata. Tem ljudem pravijo malenkovci. Oni bodo imeli vso besedo na prihodnjem kongresu partije ter odločali o volitvi novega centralnega komiteta ter politbiroja.

Po zadnji vojni si je partija spet zagotovila popolno nadzorstvo nad sovjetskimi oboroženimi silami. Vse maršale in generale, ki so med vojno postali zelo priljubljeni, so potisnili na politično nepomembna mesta. V javnem življenju ni več slišati o njih.

In tako danes sovjetsko vojsko vodi dokaj neznan maršal Nikolaj Bulganin, ki je zadnji v skupini petih zaupnih Stalinovih pomočnikov.

Bulganin je obrambni minister, član politbiroja, najprej politik, šele potem vojak, skratka pisarniški general. Vojaško suktnjo je oblekel šele leta 1941.

Do pred dvema letoma so mislili, da sta Beria in Malenkov dobra prijatelja. Kaže pa, da se je prijateljstvo nehalo tedaj, ko so v Kanadi odkrili sovjetsko vohunsko mrežo, ki je stikala za atomskimi skrivnostmi. Malenkov je to neprijetno zadevo uporabil za boj proti Beriu, ki je odgovoren za škandal v Kanadi.

Vse kaže, da bo prihodnji, 19. kongres sovjetske komunistične partije kmalu. Moral bi biti že pred 6 leti in ga torej ne morejo več dolgo odlagati. Na tem kongresu bodo izvolili nov centralni komitet, ki bo zastopal svetovni komunistični blok ter iz Moskve vodil njegovo politiko. Tega novega vodstva ne bodo nič obremenjevale razne maloduspešne komunistične partije v takojimenovanih kapitalističnih državah.

Taki so vsaj namenili rdečih prvakov v Moskvi. Ni pa seveda rečeno, da se bodo naklepi boljševiške partijskega stroja za dosego svetovne oblasti tudi uresničili.

Titov odpad, pa tudi različna druga znamenja kažejo, da za železnim zstomom v sovjetskem bloku ne gre vse gladko in da utegnejo glavne težave šele nastopiti.

F. K.: Žitarsko vino

Ob progi Sjnča vas—Železna Kapla se takoj za Goseljskim jezerom odpre dolinica s prijaznim naseljem Žitaravas. Pobočje bližnje takozvane Vinske gore je bilo zasajeno s trto, ki je rodila lepo rdečo, a precej kislo vjnce. Pravili so mu »žitarec«. Na Koroškem je že svoj čas slovelo to vino kot izvrstna in zdrava pijača.

Baje si je po nasvetu svojih zdravnikov tudi nemški cesar Karel V. z žitarcem okrepil zdravje, ko je nekaj časa bival v Beljaku.

V prejšnjih stoletjih so se razprostirali obširni vinogradi tudi ob sedanji državni cesti in železniški progi. Trta je tedaj prav dobro uspevala ter donasala vinčarjem obilo zaslužka. Kako razvito je bilo vinčarstvo, nam pričajo hiše in hišice na pobočju Vinske gore. V njih so shranjevali žitarci vino in od takrat so se ohranila imena kot: Norčičeva klet, Hudernikova klet, Tacolova klet i. dr.

Trta kasneje radi neugodnega podnebja in raznih bolezni ni več uspevala. Žitarci so vinčarstvo večinoma opustili, ker se delo ni več izplačalo. Vinograde so deloma preorali v njive, deloma pa jih zasadili s sadnim drevjem. Nekaj let so ohranili le še one, ki so imeli ugodno sončno lego. Ostalo je tako malo vinogradov, da so tujci začudeni vpraševali, kje raste splošno hvaljeno žitarsko vino.

Monarhijska avstrijska vlada se je sicer zavzemala za to, da dvigne vinarstvo tega kraja do prvotne veljave. V to svrhu je nasadila vzoren vinograd z ameriansko trto. Podpirala in bodrila je vinčarje, naj si na isti način uredijo svoje vinograde. Ljudstvo se vzlic temu iz gmotnih ozirov ni znova oprijelo te panoge gospodarstva in ostalo je žal vse pri starem.

Polagoma so se opustili tudi lepi narodni običaji, ki so bili svoj čas v navadi pri trgatvi. Oglasi se le posamezen vrisk — redek pok iz možnarja, ki naj spominja na nekdanjo veselo trgatvo.

Ob dobrih letinah, kakor so bila leta 1908, 1909, 1917, so pridelali v Žitaravasi okrog 3000 l vina, v št. Lipšu nad Ženekom in v Globasnici pa še vedno množino.

Desi je bil žitarec vsled svojih posebnosti dražji kot druga vina, so ga vendar vinčarji še vselej lahko prodali.

Dal Bog, da bi »žitarec« zopet uspeval, kajti kar prikmetuješ na domači grudi, ti ni treba kupiti.

Slavenski pregovori

Čist račun, dolga ljubezen.
Združba je mati združbi.
Sloga državljanov je utrdba države.
Klin se s klinom izbija.
Rep izdaja lisico.
Bolje je krjivico trpeti, nego krivičen biti.
Ljubi starše, ako so pravični, sicer pa potrpi.
Prijatelj pridobivamo z uslugami in zvestobo.
Čas je človeku najkoristnejši svetovalec.
Množenje denarja spremlja skrb.
Bog sodi, ko nihče ne toži.
V slogi male države rastejo, a v neslogi tudi velike propadajo.
Ljudje radi verjamejo ono, kar žele.
Brzdati jezik ni najmanjša vrlina.
Dalje ali bliže, vsakogar čaka njegova smrt.

Kapelski punt

Zgodovinska povest

Spisal dr. Ožbolt Jlaunig

(Nadaljevanje)

4.

»Že mogoče, da se je zbal,« meni komendant, žal mi je. Jezerjani so prihajali vedno radi k nam in prinesli tudi dosti surovega masla za razsvetljavo. Cesar Jožef vstrog zahteva, da mora goretj pred glavnim oltarjem večna luč, in tudi župljani se branijo, da bi se odpravila ta stara navada, ki jo je vpeljal vitez Schrottenbach, ko je premagal Turke.

»Je res križ s temj Jožefovimi naredbami,« potrdi župnik Prunner; »ženeški flegar Reitrer me že tudi gleda po strani, ker smo šli zadnjič s procesijo k sv. Marjeti in Lenartu ter na Jezerko. Župljani že nikaš mor ne bi smeli več, niti v sosedne cerkve. Tako vendar ne more iti dalje.«

»Imaš prav,« pravi župnik Tacol, »tudi na božja pota že ljudje ne smejo več. Vsa-

ko leto so se zbrali iz naše fare ljudje, ki so romali na sv. Vjšarje skupno s Štajerci. Tudi letos so hoteli iti o Binkoštih, a naenkrat prijezdi flegar iz Ženeka in mi strogo zapove, da pustj vsakega zapreti, kj gre na božjo pot.«

»Kako pa je to zvohal,« vpraša gališki župnik ves začuden.

»Tisti flegarjev škric, Robert Hubmah, mu je prinesel na nos. On je pisar pri ženeški sodniji, zadržuje se pa navadno v Kapli, kjer tudi stanuje. Sedaj hodi okoli in določuje, koliko morajo kmetje plačevati davkov. Nihče ga ne mara.«

»Imaš prav,« poseže vmes Valentin Prunner, »prava šiba božja je za kmeta, neusmiljeno iztirjava davke in prav nič mu ni na tem, če mora posestnik golih rok od hrama. Vrh tega je brez vsake vere, božje stvari zasramuje in se iz njih norčuje, tako da se že vse pohujšuje nad njim.«

»Pa kako si tako upa odirati ljudi?« vpraša šentvidski župnik svojega tovariša iz Kaple.

»To je čisto lahko, saj je javna tajnost, da je pisar Hubman nezakonski sin ženeškega flegarja. V mladih letih, ko je bil še ves divji, ni bila nobena ženska varna pred njim. Zalezoval je neko sobarico in ji tako dolgo obetal vse mogoče, da jo je spravil v nesrečo. Ker pa je mati umrla, je moral sam skrbeti za otroka in mu pozneje pripomogel do te službe. Pa jabolko ne

pade daleč od debla, tudi sijn se rad lovi za ženskami; sedaj je spridil tako pridno dekle, Hribernikovo Anko v Kapli.«

»Je pač škoda,« meni komendant; »tako pokvarjajo ti škrici poštena dekleta in jih spravljajo v sramoto.«

Cerkvena ključarja sta do sedaj zvesto poslušala. Pokrepčala sta se in dobra kapljica je jela siliti v glavo. To ju je ojunačilo, da se oglasi kot prvi Ofnar.

»Prosim za odpušcanje, gospod komendant, če vprašam, ali je res, da se sedaj ne bo smelo več zvoniti, če se bliža huda ura. Včeraj je nekdo hodil iz Celovca in je to slišal.«

»Da, imaš prav, ravno včeraj sem dobil ukaz, da je tudi to prepovedano.«

»Vso vero hočejo odpraviti,« se ojunači sedaj tudi Mihevc, »sedaj nimamo ničesar več, da bi se branili pred točo.«

»Jaz sem dobil ta ukaz že pred enim tednom,« pravi župnik iz Galicije; »no, moj mežnar tako ni rad zvonil, sedaj je pa prav vesel, češ saj tako nič ne pomaga.«

»O, že pomaga,« poseže vmes Ofnar; »lani je prišla silna nevjeta od Celovca, pravijo, da je ušla študentom v črni šoli, naš mežnar je začel hitro zvoniti s srednjim zvonom, ki je v ta namen blagoslovljen, zato pa so se vlekli vsi črni oblaki čez Belo, v Žitari vasi pa je vse pobilo, ker ni bilo mežnarja doma, da bi bil zvonil, drugi se pa tudi nj zmisli na to.«

»Pa to še ni najhujše,« se oglasi župnik Hajnžič; »kamenski župnik Pavel Miklavc je dobil pred štirinajstimi dnevi ukaz od komisarja Pauerja v Celovcu, da mora takoj odyzeti lepo obleko, ki jo nosi novi kip pobožne Hildegarde.«

»To nam je novo,« rečejo začudeno vsi župnikji; »povej nam kaj več.«

»To še ni vse,« nadaljuje Hajnžič; »komisar je tudi zahteval, da ne smejo na dan sv. Agate metati kruhovih hlebčkov med množico, češ da ugenjajo ljudje s tem samo prazno vero.«

»To že ni res,« poseže vmes Ofnar; »ti blagoslovljeni hlebčki imajo veliko zdravilno moč, kadar kako živinče zbolji. Lani je mojo kravo na paši napihnilo, bržkone je požrla zeleno žabo, ničesar ni pomagalo, tedaj pa je prinesla Kolarjeva Urša takšen hlebček, ki ga je dobila lani v Kamnu in mi rekla, naj to dam kravi v sladko mleko zdrobljeno. Hitro sem to storil in glej čudo, naenkrat je kravi odleglo. Letos je že imela najlepše tele, ki ga hočem tudi rediti.«

»No, kaj pa so rekli Kamenčani na ta ukaz?« vpraša župnik Prunner tovariša. »Prihrumeli so v župnišče ter odločno povedali župniku, da kaj takega ne dovolijo na noben način. Iz Celovca je prišel neki škric, ki bi naj nadzoroval, če se je to povelje tudi izvedlo. Ko so kmetje to zvedeli, so ga pograbili in nagnali.

(Dalje prihodnjič.)

FR. MILČINSKI:

OSODNIKU RABUZI

Sodnik Rabuza je bil star in obilen gospod. Tudi vesten je bil in daleč naokrog je bilo znano, v kolikšni meri spoštuje postave. Ničesar ni ukrenil kar tako, nego vsakokrat je prejel šel gledat v bukve. Nekateri so mislili, da so te bukve čarovniške bukve »Kolomon«. Toda niso bile »Kolomon«, nego so bile postave. Reklo se jim je »Kazenski zakon«, vedno so ležale na pisalni mizi in so bile od vestne uporabe že vse razdeležane na liste in povezane z vravico. Pravili so, da se je bil neki dan znašel neznan zlikovec in je tik pred razpravo zmešal te liste. Pa je bil vestni sodnik Rabuza vesten tudi tisti dan in je rajši odslovil vse stranke in jih poslal domov. Kajti vest mu ni pustila, da bi jih sodil po postavi, v kateri so listi zmešani, in bi bile iz tega lahko nastale nedogledne posledice.

Tako vesten je bil in pravičen, pa je bil hkrati tudi zelo miroljuben. Ni vzrožil zlepa. Zgodila pa se je ta zgodba še v času rajnega goldinarja — to bodi povedano zato, da ne bo kdo kaj mislil! Vzročil je sodnik Rabuza le, kadar se je predrznil pohleven kmetič in mu prinesel v dar kakšno pleče ali kar je bilo in mu ga je prinesel v pisarno. Takrat je vzročil. Kar zarohnel je: »Marš gor!« Pa jo je pohlevni kmetič ubral gor po stopnicah, zgoraj ga je prijazno sprejela gospa sodnikova, ki ni bila vezana na službeno prisego, in je sprejela pleče ali kar je bilo in je dala kmetiču prijazno besedo in požirek brinjeveca.

In pa pri kazenskih razpravah je včasih vzročil. Prihajale so predenj ženske, sitne, jezikave, obrekljive in so se pravdale za čast in za jezik. Kadar ženskam preostaja časa, jim rada navzkriž prideta jezik in čast. Sodnik Rabuza jih je najprej pošteno oštel. Potem jim je priporočil poravnavo. Dejal je, najlepše je, Bogu všečno in ljudem, če oni, ki je žalil, prekliče. — »Tiho, ženska, sedaj jaz govorim! Tem lažem boste prekliče,« je dejal, »če niste ničesar govorili! Oni pa, ki je užaljen, naj ne kuha jeze! Ampak odpusti naj svojemu bližnjemu, mu prijazno seže v roke, potem pa k Matevžu stopita na vkupen golaž! V svojem srcu premislite,« je dejal, »sedaj se bliža sveta velika noč. Vprašam: ali ste že bili pri spovedi? Ali boste povedali gospodu spovedniku, kako zakrknjeno vam tiči sovraštvo v grešni duši? Če bi prav hoteli gospod spovednik, vam ne bo smel dati odveze in odpuščenja — o, vi tamkaj, saj vas poznam in vso vašo bajto, nič ne mrmrajte! — Sicer pa smo grešniki vsi! Zato pričakujem, da boste iz spravljevega srca radi vse odpustili!«

Tako je govoril miroljubni sodnik Rabuza; in ako ni bila velika noč, ki naj je užaljene stranke izpodbujala k odpuščenju in spravi, je bil pač sveti božič ali sveti postni čas ali so bile svete binkošti ali sveto novo leto ali svete verne duše v vica ali sveti šmaren ali sveti Mihael ali kdorkoli ali karkoli. Vse leto je nudilo polno prelepih vzrokov za to, da si sežeta stranki prijazno v roko in stopita k Matevžu na vkupen spravnj golaž.

Gospod sodnik pa se je potem zadovoljno oddahnil, ker mu ni bilo treba zaposovati puste razprave in sestavljati puste sodbe, kajti bil je kakor že rečeno, zelo miroljuben.

No, včasih se mu je vendarle primerilo, da so bile kake stranke trmaste in se niso marale vdati izpodbudnim njegovim besedam. Zlasti se med nimi, katere tožijo, rade najdejo katere, ki nočejo slišati o spravi, nego odločno povedo in pri tej besedi vztrajajo, da se ne dajo tako zmerjati tudi ne za tisoč goldinarjev! In potem nemara pričakujejo, da bo kdo predaje položil tisočak. Toda ni seveda nikogar, ki bi ga položil. Sodnik pa je ogorčen, ker je prisiljen razpravljati in zasliševati priče in izrekatj sodbo. Toda vsakokrat oni stranki, ki mu s svojo trdovratnostjo naprti vse to delo, zagrozijo: »Le čakaj, ti bo še žal!«

Tako se je zgodilo tudi v stvari Rakarice zoper Rekarico.

Rakarica je bila tista, ki je to pot imela čast in jo branila, Rekarica pa ona, ki je to pot imela jezik in ga uporabila. Lahko bi pa bilo tudi narobe, ker tudi Rakarica ni bila brez jezika. Rekarica se je rada vdala blagim nasvetom sodnika Rabuze, kajti bili so njej v prid. Prekljčala je torej svoje žaljivke, oziroma jih je namesto nje in v njenem imenu prekljčal sam gospod sodnik.

Rakarica pa je bila to pot posebno trmasta in bojevita in ni marala odpustiti za nič na svetu in ji niso zalegli ne sveti prazniki ne grožnje gospoda sodnika, da naj le čaka, da ji bo še žal in se bo kesala. Nič ni pomagalo, sodnik Rabuza je moral razpravljati in zasliševati in izrekatj sodbo

in je bil ogorčen in hud. Hud je bil na trmasto Rakarico. Toda je bila Rakarica ona, ki je tožila, nje ni mogel obsoditi. Obsoditi je moral ubogo Rekarico, pa je uboga Rekarica izkupila ogorčenost in jezo hudega gospoda sodnika.

Za ženski jezik je znašala tiste dni navadna tarifa štiri in dvajset ur. To pot pa je bil sodnik Rabuza posebno hud in je iz njegovih ust zagrmela dokaj strožja sodba in je Rekarica mislila, da jo je zadela strela, ko je čula, da je obsojena za teden dni v zapor.

Bila pa je tudi sodniku Rabuzi takoj žal stroga kazen, ki je zadela spravljlivo Rekarico, in je bil jezen. da je v jezi zgrešil osebo. Pa je za slovo še hitro zagrozil Rakarici: »Le počakaj, ti bo še žal!« Potem je obe nagnal iz pisarne.

Morebiti sodnik Rabuza vobče ni bil prerok. To pot pa je bil in je Rakarici resnično bilo žal in se je kesala. Nenavadno huda kazen, ki je zadela Rekarico, je poparila tudi njo. Pa se je kesala že gredeč od sodnije najprej v svojem srcu, potem pa se je kesala še doma na drugi plati, kjer jo je njen mož nabil. Njen mož je bil namreč Rekarju dolžan nekaj posojila in je pričakoval in se bal: sedaj bo Rekar nejevoljen in bo zahteval vračilo. Premišljal je Rakar to reč, pa je slednjč tudi on prišel do misli, kakršne je bil sodnik že od začetka, namreč da bo najbolje, če se ženski poravnata, in je napodil svojo, da stopi k Rekarici.

Težka je bila ta pot, težko so ji šle besede z jezika in ni bil njun razgovor nikakor ne brez krika in vika in joka in stoka. Nazadnje pa sta se vendarle pobogali in sta se poravnali po svojem preudarku, po svoji vesti in pa z ozirom na bližnjo Veliko noč in na čas pokore. Tudi obema možema se je tako poravnava zdela najbolj poštena in pravična. Oba sta jo potrdila in je Rekar obljubil, da bo čakal na plačilo še pol leta, tja do svetega Mihaela.

Potem je šlo vse v redu in ko je Rekarica prejela od sodišča poziv, da nastopi kazen, je nesla ta poziv Rakarici in je Rakarica vzela poziv in se namesto nje dala zapreti. Tako sta se bili namreč pobogali in je bila ta poravnava le v skladu z Veliko nočjo in z dobrotnim poukom miroljubnega gospoda sodnika, ki ga Rakarica žal ni bila pravočasno poslušala.

O, sodnik Rabuza je pameten gospod, je zdihovala Rakarica, ko je namesto Rekarice sedela v zaporu in štela dni in štela ure, kdaj ji poteče kazen, katero si je bila sama naložila s svojo trmo. V tihj celici je marsikaj preudarila in si očitala in si ni prizanesla niti z zmerjanjem — o, tudj Rakarica ni bila brez jezika! — in je bilo tega zmerjanja toliko in je bilo tako bridko, da bi bil tudi za to zmerjanje izrekel sodnik Rabuza enako kazen, ako bi bila Rakarica šla in tožila še svoj jezik in ako se trmasta ne bi hotela poravnati sama s seboj.

Sleheri teden je imel vestni sodnik Rabuza službeno pot v zapore, da se prepriča, ali je vse v predpisanem redu in ali niso morebiti kake pritožbe. Pa je imel to službeno pot tudj oni dan.

Odklene mu zapore ječar in prideta tudi v celico, kjer je bila zaprta Rakarica. Sodnik se je začudil: »Ho, kaj pa vi tukaj, Rakarica!«

»O,« je potrto odgovorila Rakarica in ni bila več trmasta in bojevita, »zelo žal mi je in se kesam in sva se poravnali z Rekarico zaradi postnega časa in svetih praznikov in zaradi moževega dolga tudi. Pa sem sedaj nase vzela Rekarico kazen in zaprtijo in jo trpim namesto nje — zelo se kesam.« Razložila je, kako so se vsj skup doma pobogali.

Sodniku Rabuzi so se odprla usta in so ostala odprta in je zijal, da bi boljše slišal, kajti samim ušesom ni mogel in ni maral verjeti. Toda je bilo tako in nič drugače.

Zarohnel je na ječarja: »Ali ste čuli, Konte! Napačno ste zaprli! To ni Rekarica, ampak Rakarica! Konte, vi ste — ne vem kaj!«

Ječar je užaljeno javil: »Prosim, gospod sodnik, vsakokrat tistega zaprem, kdor mi prinese poziv.«

Gospod sodnik ga je kar z zobmi pogledal, ne dosti drugače: »Torej če bi bil prinesel poziv Rekarjev Sultan, bi ga tudi zaprli? O Konte, resnično ste — ne vem kaj!«

Pa ni ječarju več kazalo, da bi tajil, da je — ne vem kaj, nego se je s ključki popraskal za ušesom in se umeknil v ozađe.

Sodnik Rabuza se je zopet obrnil k Rakarici in mu je glas obupaval: »Ženska ne-

spametna, alj veš, kaj si storila?« In ga je prijelo, da je nenadno zakričal nanjo: »Ženska, ti nimaš pravice, da si zaprta v teh cesarskih zaporih! Ti nimaš pravice, da te sedaj pitamo s to cesarsko menažo! Zaprta si brez pravice! Ali me razumeš? Goljufala si cesarja za kvartir in menažo. Zato boš zaprta! Vsi boste zaprti! Marš ven!«

O, Rakarici je bilo jako žal, da ni ubogala sodnika in se poravnala že na njegovo besedo in dokler je bil še čas za poravnavo. Kaj je vedela! Mislila je: poravnava je poravnava — prej ali pozneje. Zdaj pa da ta poravnava ne velja in da bodo vsi zaprti in zaradi nje? Na glas je zaintela in zalile so jo solze.

V vestnem gospodu sodniku pa se je tedaj oglašila mučna zavest, da bo treba o vsej tej stvari najprej zapisati protokol. »O! O!« se mu je izvil iz prsi globok vzdih. Prekljčal je ukaz »marš ven!« in ukazal ječarju, naj žensko potem privede v pisarno.

V pisarni je vestni, toda hkrati miroljubni gospod sodnik na drobno preudaril ves položaj in mu je bilo treba posveta celó z bukvicami, ki so jih nekateri šteli za »Kolomon«.

Kajti je bil položaj resnično in neusmiljeno zamotan.

1. Obsojena je bila Rekarica in ne Rakarica. Rekarica še ni prestala kazni, prestatj jo mora. Ker se pozivu ni odzvala z dobro, jo bodo privedli s silo.

2. Rakarica in Rekarica sta sporazumno goljufali državno pravico, ker je namesto Rekarice nastopila kazen Rakarica. Zato bo obe kaznovati radi goljufije.

3. Zaradi goljufije bo kaznovati tudi Rakarja in Rekarja, ker sta z njunim privoljenjem započeli ženski toljufiji.

O, in bo o vsem tem treba uradnega poročila in potem razprave in sodbe in čaka vse to delo miroljubnega sodnika Rabuzo, o, o, o!

Toda še ne bo konca komediji. Nego je

4. Rakarica nepravilčno uživala kvartir v zaporih in menažo. Kvartir in menaža v zaporih staneta — kako pa mislite! In bo od Rakarice terjati povračilo stroškov in jih izkazati, kdo ve kje — takega primera še niso imeli na tem sodišču!

5. Zoper ječarja bo ukreniti disciplinsko preiskavo, ker je iz neumnosti sprejel v zapore napačno osebo — ta »ne vem kaj!«

6. Pa bo tudi o tem najprej napisati obširno poročilo, na gospoda predsednika in — kdo drug; naj sestavi to poročilo, nego on, miroljubni sodnik Rabuza!

O, kako je bilo žal gospodu sodniku! Pa niti ni vedel, ali bo to vse in ali ni še česar koli pozabil.

»Nak,« je kar na glas dejal sodnik Rabuza, »nak in nak. Vsega tega dela si ne bom nprtlj. Jaz ne! Take kazni nisem zaslužil!«

Bil je sodnik Rabuza, kakor že povedano, zelo miroljuben, a se je itak nameraval umakniti v pokoj.

Ječar je privedel Rakarico v pisarno. Pa jo je sodnik Rabuza najprej pošteno oštel in ji naračunal, da bi znašal zapor, kar so ga zaslužili ona in Rekarica in oba njuna moža vkup vsaj tri mesece in se ne bi do sedanji zapor Rakarice prav nič štel, ne njej ne Rekarici, nego bi ga morala povrhu še plačati.

Rakarica je tulila, da je bilo vse storjeno v najboljšem namenu, zaradi svetega posta in Velike noči in moževega dolga — in da se ne upa več domov.

Pa je rekel gospod sodnik in se mu je glas zopet ublažil, da naj bo z ozirom na sveti postni čas in na sveto Veliko noč! Zato da ne pozna ne Rekarice ne Rakarice in da ne loči druge od druge. V zapornem zapisniku da je vpisana Rekarica; zaporni zapisnik da je uradna listina, ki ne laže; pa je potemtakem po zapornem zapisniku Rekarica tista, ki sedaj trpi svojo kazen. Skratka, načeto kazen naj tedaj prestane do konca tista oseba, ki jo je pričela. Pa bo mir.

Tako je bilo vsem ustrezno, tudi ječarju. Še sodnik Rabuza se je oddehnil.

ČUDNA PONUDBA

Slikar: »Koliko mi plačate za to sliko?«

Kupec: »Pet šilingov.«

Slikar: »Saj že samo platno več stane!«

Kupec: »Seveda, novo in neuporabljeno!«

STANOVSKA RAZLIKA

Sodni pisar: »Čudno, če pridem kdaj bolan v pisarno, mi vedno očitaajo, da sem bil pijan. Ako se je pa gospod svetnik napil in ostal doma, ga pomilujejo in pravijo, da je bolan.«

DOLGI VEČERI

NASVETI ZA POSTAVLJANJE JASLIC

Nismo polhi, ki zjmo prespijo. Dolge zimske večere izrabljamo za branje ali za različno drobno delo. Saj ima pri tem vsakdo izmed nas svoje posebno nagnjenje in svoje posebne zmožnosti. Tako drobno delo je hkrati najprikladnejši odih od učenja ali od drugega poklicnega dela. Vsakdo se loti svojega. Eden je spreten v rezljanju, drugi se razume na slikanje in risanje, tretji je vajen izrezovanja, četrti spet dela z drobno žago. Kdor je iz »pravega lesa«, bo kmalu katero »pogruntal«. Le s korajžjo na delo. Velja pa to za fante in dekleta, zato kak načrt alj nasvet obojim ne bo odveč. Izrabimo prosti čas tudi v tem oziru!

*

Ali veste, da so mnogo bolj naše — jaslice, nego je božično drevo? Glavno namreč tako drobno delo naj bi bilo pač postavljanje jaslic!

Pa poročaj kdo: »Rad bi postavil jaslice, vendar sem tako neznanško okoren in prav zares ne vem, kako bi začel...«

Predvsem bi moral zgodaj začeti. K temu naj ti služi baš advent. Ko spravljaš skupaj vse potrebno za jaslice, poješ vse znane adventne pesmi in porodi se ti v srcu pravo hrepenenje po Odrešeniku. In opaziš, da tebi in tvojim jaslicam še mnogo manjka za Odrešenikov prihod... A jaslice ti pri tem pomagajo.

Kako pa zdaj jaslice postaviš? Najprej si zbereš vso robo, ki jo pri tem rabiš. Tako na primer: stare zaboječke, cigarne škatle, žeblje, mah, skorje. Potem se pobrigaš za figure za izrezovanje. Te nalepiš na tenke deščice in izžagaš z drobno žagico, ki jo najbrž imaš. Pogosto so take figure mnogo boljše nego kupljene, ki niso dosti prida.

Ko imaš figure, lahko določiš višino in širino hlevčka. Hlev mora ostati središče. Ne sme ga odriniti kako pečevje ali kak pastirski ogenj. Na hlev mora vsakdo pogledati najprej. — Vzemite deščico, ki ste nanjo nalepili pošev kako okno, in pribijte nanjo pravokotno obe stranski steni, ki sta poševno prirezani radi strehe, katere kap

je obrnjen proti sprednji strani. Vse skupaj s hrastovimi skorjami obijte. Kot streho vzemite zopet primerno deščico in nalepite nanjo borovih skorjij, v spranje pa prilijete mahuj. Ne pozabite poti! Da se lepše vidi, obijte spet prednjo stran ploha s hrastovimi skorjami.

Kdo drug bi rad napravil hlev, kakor ga opisuje evangelij. Postavil ga bo v goro in v skalno votlino. Pečevje narediš iz papirja, ki ga primerno zgrbančiš in izoblikuješ, namažeš s klejem in posuješ s peskom.

Vse druge malenkosti so prepuščene tvoji lastni domišljiji. Ne štedi z mahom in ne pozabi, da se ovce pasejo v čredah. Navpravljač poti s peskom. Vendar ne nastavljaš preveč stvari in figur. Pokrajina mora tudj priti do veljave! Ne pozabi, da so prišli sveti trije kralji osem dni kasneje. Končno pa tudi ne puščaj figur večno na istem mestu; izpreminjaj in prestavljaš!

Če pa hočeš stvar napraviti še lepšo, si omisli za hlevcem odprtino in jo prelepi z rdečim papirjem. Zadaž postavi baterijo z drobno žarnico iz žepne svetilke. Tih, zasnanjan sij bo padal baš na sveto družino v hlevcu...

In če imaš jaslice narejene, pa še poklekni tiho prednje in pokranlaj z Detetom Jezusom. Potem šele občutiš vrednost jaslic...

S pogumom na delo!

Za naše gospodarje

Nasveti gradbene stroke

(Nadaljevanje)

Izolacija zidovja proti talni vodi

Izoliranje zidovja proti talni vodi bo le redko prišlo v poštev, ker pač zgradb ne bomo postavili tja, kjer stoji talna voda morda le 1/2 metra ali meter pod površino terena. Zgodi se pa lahko vendarle, da pritjsne talna voda do te višine le izjemoma, n. pr. po zelo dolgotrajnem deževju in to za kratko dobo. Vendar pa zadostuje že ta kratka doba, da se živila ali kak material v taki shrambi pokvari in bi se moralo torej zidovje shrambe, kjer se shranjuje kaj dragocenega, proti pritisku talne vode vsekakor zavarovati, da si stroški za to razmeroma veliki.

Da bi tako shrambo, klet ali podobno zavarovali na ta način, da bi le njene notranje stene opremili s kako vododržno oblogo ali s kakim izolirnim zamazom, bi bilo neuporabno. Talna voda se precepi polagoma skozi zid in nje pritisk bi iztisnil oblogo na notranji steni.

Iz tega razloga se mora izolirna masa nanesti predvsem na zunanjo steno, ki je v neposrednem stiku s talno vodo, pa naravno tudi pod betonsko dno shrambe. Ker pa to dno ni ravno in bi se vsled tega izolirna masa tam pretrgala, se mora dno shrambine jame najprej opremiti s približno 10 cm debelo plastjo betona; ta beton je lahko redke in zadostuje zanj mešanica 1 : 10 ali 1 : 12. Na to plast pride potem izolirna masa in šele potem betonsko dno. Razume se, da mora biti ta izolacija pod shrambinim dnom povezana z izolacijo zunanje stene kletnega zidu. Priporočljivo je nadalje, da tudi izolirno maso zunanje stene obložimo z opeko ali kamenjem, da je talna voda ne bi kvarila in izpirala.

Izolacija zidovja proti običajni talni vlazi

Načelo te izolacije je sledeče: namestiti jo tja in na točke ali ploskve, na katerih pride zgradba z vlago najprej v dotik. Dno kleti obstaja običajno iz trdo phane (zbite) zemlje, ker se na takem zelenjavu in sploh povrtnina najbolje obdrži. Zunanje zidovje kleti, ki je navadno iz betona ali kamna, običajne vlage ne propušta, zato pa prihaja vlaga počasi izpod temeljev zidu ali iz kletnega dna in se nato polagoma razteza proti vrhnjemu zidovju. Vlaga pride potemtakem najprej do notranje stene kleti, ki pa jo bomo opremili z izolirno maso le v primeru, če služi klet komu za stanovanje, drugače je to nepotrebno.

Kakor smo že omenili, pronica vlaga le počasi skozi beton ali kamen, iz katerih kletno zidovje običajno obstaja. Kjer se pa kletno zidovje navzgor neha in se pričinja prosto zidovje, ki je navadno iz opeke, pa mora priti vodoravna izolirna plast. Opeka namreč pije vlago, ker je močno luknjičava ali, kakor pravimo, porozna. Primerjati bi se dala s koščkom sladkorja: komaj ga pomočiš v vodo ali kavo, že se napolni s tekočino cel košček. Iz istega razloga tudi ne uporabljamo opeke za temeljne zidove, ker je za vlago preobčutljiva.

Izolirna plast, ki jo bomo na vrhu temeljne zidovja položili med beton in opeko, obstaja navadno iz dveh leg strešne lepenke, ki pa mora biti spodaj in zgoraj dobro katranjena in narahlo pošuta z drobnim, a ostrim peskom. Kstran pomeni isto kot ter. Ob tej plasti se vlaga ustavi in ne pronica dalje navzgor. Mnogokrat zidajo na tej izolaciji zida s nekaj vrst opeke in na to položijo še drugo plast izolacije; neobhodno potrebno pa to ni, če je prva izolacija v redu izvršena.

Za izolirno maso služijo še razni drugi preparati, ki so znani pod raznimi imeni, kot inertol, mastiks i. t. d., pa so čisto dvomljive vrednosti in vrhu tega še dragi. Za navadna poslopja zadostuje dobro katranjena lepenka; odlični za to so tudi asfalt in njegovi produkti, a so dragi in se danes sploh težko dobe.

Ob poslopih, ki jih nameravamo postaviti na pobočju hriba, pa je najbolj važno, da kar najhitreje odstranimo površinsko vodo. V to svrhu moramo pobočje ločiti od poslopja s pomočjo rova, na dnu katerega pride tlakovan jarek, ki odpelje površinsko vodo pobočja od poslopja stran. Rov lahko pokrijemo s kamenitimi ploščami ali kakim drugim materialom, vendar morajo ostati odprtine za kapnico ali kake izlive, da pridejo do jarka. Prva izolirna plast pa mora priti tu že v temel-

nem zidovju tik nad gladino vode v jarku, a druga kot preje, torej tam, kjer se na betonu prične prosto zidovje. Dopustno je tudi, da to izolirno plast namestimo v polovični višini kletnih oken, ker na ta način nekaj prihranimo na izolirni masi.

Izolacija zidov, ki so od vlage razjedeni

Često naletimo posebno v ravninskih krajih, kjer vode nimajo hitrega, torej pravega odtoka, na poslopja z zidovjem, razjedanim od vlage. V notranjosti so podi in sploh lesovje polni gob in trohobe. Ne glede na nevarnost za zdravje, ki ga povzroča tako stanje za ljudi in živino, je tudi obstoj poslopja samega ogrožen. Izoliranje od vode in vlage je tu težje kot pri novih zgradbah.

Najpreje je potrebno, da površinsko vodo s pomočjo jarkov kar najhitreje in najdalje odstranimo od poslopja. Nato odkrušimo ves omet zunaj in znotraj in pustimo, da se zgradba temeljito osuši. Ker novih temeljnih zidov, ki so mnogokrat še iz opeke, ne moremo več zidati, je potrebno, da vsaj zidovje nad kletjo dvakrat izoliramo. Gornje prosto zidovje, ki ga tudi ne moremo razdreti, moramo v to svrhu v obliki oken, med katerimi ostanejo 1,5 m široki stebri, odstraniti; tako postopno vložimo obe plasti izolacije in odprtine spet zazidamo. Nato se bo zidovje polagoma osušilo, nakar smemo šele namestiti omet. Izolacija notranjih sten, torej izolacija v navpični smeri bo potrebna samo tam, kjer je kak zid vetrovom in s tem deževju od strani posebno izpostavljen.

Za izolacijo v navpični smeri, za takozvano vertikalno izolacijo služijo posebne oca 1 cm močne plošče, ki jih pritrdimo na stene in šele vrhu njih namestimo omet.

Toplotna izolacija

Za stanovanjska in tudi gospodarska poslopja, zlasti hleve je važno, da drže toploto, to je, da se enkrat segreti prostori ne ohladi prehitro. Zidovi, ki take prostore obdajajo, morajo torej biti iz materiala, ki toploto le počasi oddaja, ali ki, kakor se glasji za to pravilen tehnični izraz, toploto slabo prevaja.

Med slabe toplotne prevodnike štejemo zrak, vodo, les, opeko, med dobre pa kamen, železo, kovine sploh i. t. d.

Zgradbe s stenami iz betona so zategadelj vedno mrzle in se skoraj ne dajo dokuriti. Zato je že boljša opeka, ker je luknjičava (ali porozna).

Vsak material, ki je kakor opeka poln luknjic, v katerih je zrak kot najslabši toplotni prevodnik, oddaja potem tudi v celoti toploto le počasi in je zato kot gradivo zlasti za stanovanja in hleve zelo sposoben. Zidovje pa mora biti vsaj 38 cm debelo, ker pri šibkejših stenah toplota prehitro uhaja. Betonski zidovi se torej niso obnesli; koder pa obstajajo, se morajo še obložiti, bodisi z lepo izdelanimi in brunoliranimi deskami, kar služi tudi v lepševalne svrhe, ali pa s ploščicami iz azbesta ali iz kake lesovine, probkovine (plute) in podobno.

Isto velja za pod (ali tla). Betonski ali kameniti tlak je mrzel in za zdravje nevaren. Upravičen je le tam, kjer je pogosto izpiranje tal potrebno, kakor v tovarnah, klavnica i. t. d., ne pa v navadnih kuhinjah, kjer naj bo vsaj okrog štedilnika širok pas lesenega poda. Razni lesovinski cementi, kjer je cement mesto s peskom pomešan z razno lesovino in so torej za toploto slabi prevodniki, so za oblogo tal zelo prikladni.

Med vrstami naravnega kamna prihajajo v alpskih pokrajinah v poštev melki apnenici, peščenci in boljši laporji. Vsi ti pa so le malo porozni, zato toploto hitro oddajajo, so torej dobri toplotni prevodniki in zidovje iz njih je mrzlo. Boljši so že takozv. grohi ali tufi, ki so kamenjane vulkanskega izvora in bolj porozni.

Med vrstami umetnega kamna, kamor prištevamo opeko, beton in razne cementne izdelke, gre prvo mesto navadni zidni opeki; njej prilično enak je beton iz žilindrov, ki je mešanica cementa in žilindrov (žilindra: to so ugaski pri topljenju železa v plavžih), nato pa še razni cementni izdelki, takozvana votla opeka iz cementa. Manj priporočljiv pa je, kakor že zgoraj navedeno, gosti beton, ki je dobro phan ali tolčen in radi tega le malo porozen.

Beton in naravni kamen se torej s pridom uporabljajo tam, kjer so kaka zgradba ali nje deli v dotiku z vodo, soparo ali plini, ter za temelje poslopij in za kleti; za navadne stanovanjske in gospodarske svrhe pa je najbolj prikladna opeka. Pripomniti bi bilo še, da takozvana votla opeka sicer dobro drži toploto, pač pa raje propušta zvok kot zidna opeka in je torej manj »gluha«.

Da se pa še izkoristijo v cilju toplotne izolacije še razne prirodne prednosti, izberemo že lego poedinih prostorov temu primerno. Kuhinjo, ki se itak stalno kuri, shrambo in pralnico bomo postavili na severno, ostale prostore pa na južno stran poslopja.

(Dalje prihodnjič)

—r.

Za naše gospodinje

Klic današnji ženi . . .

Ne smemo zamolčati, da je ženski spol v silnem boju današnjega časa odpovedal v marsičem. Odpovedal je v tistih žedah, ki niso razumele, da bi bile varuhinje doma, da bi bile matere, in zaradi tega so nosile krivdo, da je družina razpadla ali izumrla. Odpovedal je v onih lahkoživih, brezsmiselnih damah, v onih elegantnih, razvajenih, uživanja željnih, ki so v napuhu in zunanosti uničile svoje lastne notranje dobrine, da, še več, ki so se vdale groteskni modi, ki hočejo dekoltiranja namesto primerno zaprtih oblek, ki so svetu okrog sebe v pohujšanje, da, v pogubo. Ženski svet je odpovedal v onih nesposobnih, nevarčnih ženah, ki brezsmiselno zapravljajo narodno premoženje in tako tirajo same sebe in svojo družino vedno dalje v gospodarsko bedo, kar ima za posledico, da so v veliki nevarnosti tudi religiozne dobrine. Kar je pa sedaj najtežje in najmanj umljivo, je to, da je ženski spol odpovedal v onih nesrečnih ženah, ki so v sebi na nizkoten način zadušile to, kar je vprav ženskemu čuvstvu tako samo po sebi umljivo — vkoreninjeno religiozno občutje in doživetje — in se postavile v vrsto tistih, ki sovražijo vero, ki hočejo vero uničiti v strašnem vrvežu in izrodku.

Naša dolžnost je torej, da začnemo delati to, kar je dobro in sicer ne v duševni ošabnosti in napuhnjeni prevzetnosti, ampak v ponižnem in hvaležnem spoznanju o vrednosti žene, spoznanju, danem od Boga in to mora biti tista moč v boju proti brezvernosti, zanemarjenosti in propadu. Odgovornost v nas, da to, kar smo sprejeli z osebnimi dobrinami, ni naše, mora postati žival Cerkev zahteva od nas, da zopet

upostavimo te dobrine v tem, da pospešimo gibanje v našem času na religiozno-nravnih podlagi. Pravo žensko bitje nosi svojo moč v sebi. Ono samo je moč. Ali nismo že večkrat čuli, da je nehala podivjanost, se zadržala razbrzdanost, če je stopila zraven žena? Ona ne izreče nobene besede, nobene kretnje ne napravi in vendar se nekaj zapazi okoli nje, sila, ki prinaša izpremembe.

Zopet mora izjiti moč iz žene, iz katoliške žene, ki sili k zavesti in k religioznemu udejstvovanju tistega, ki pride z njo v dotiko. Katoliška žena mora danes močnejše kot kedaj okoli sebe ustveriti čisto, jasno religiozno atmosfero, ki naravnost sili k Bogu tistega, ki stopi pod njen vpliv. Katoliška žena mora biti brezpogojno boriteljica in bojevica v boju za religiozno formo duš. Ona mora odtujevanju in površnosti postaviti nasproti domačnost in skupnost. Žensko dobroto in čistost moramo vnesti v izrodek in posurovelost našega časa! Potem bodo naše družine zopet ono, kar so bile: domače svetišče!

Božič v kuhinji

Med ostalimi pristrčnimi slovenskimi občaji okrog Božiča je predvsem udomačena navada, da mora ob praznikih kaj boljšega na mizo. Ne glede na to ali je hiša bolj revna ali bogata, skrbi vsaka gospodinja po svojih močeh, da napeče potje in peciva; ena bolj razkošno, druga bolj skromno. Da bi pa božično pecivo tem bolj uspelo, bomo priložili nekaj navodil, ki pa so sestav-

ljena samo za izbrane reči, kajti navaden kolač zna že vsaka, naj bo še tako mlada gospodinja sama pripraviti.

ROZINOVA POTICA:

Deni na desko 56 dkg moke, zdrobi vanjo z valjarjem 28 dkg svežega masla in prideni vzhajani kvas, pripravljen iz 3—4 dkg kvasa, koščka sladkorja in 4 do 6 žlic mlačnega mleka; dalje prideni 3 rumenjake, 7 dkg sladkorja osmino litra smetane ali mleka, 1/2 kavne žlice soli in malo limonove lupine. Vse to ugneti urno v testo ter ga vdela, da je prav gladko. Potem ga zvaljaj in zloži skupaj kakor masleno testo trikrat zaporedoma. Ko si ga zadnjikrat skupaj zložila, ga pokrij, da vzhaja 1—2 uri. Medtem pa mešaj 5 rumenjakov, 15 dkg sladkorja in malo limonove lupine ter prideni še dve žlici smetane. Potem razvaljaj testo, ga namaži z nadevom, potresi s pestjo drobtin in na gosto z rozinami. Zavij tesno skupaj, deni v pomazan model in postavi na toplo, da vzhaja. Potem namaži z jajcem in peci približno eno uro.

LEŠNIKOVA POTICA:

Napravi kvašeno testo kakor za gornjo potico, lahko pa tudi bolj preprosto. Medtem ko vzhaja, napravi nadev. Polij 1/2 kg olupljenih in fino zrezanih ali zmletih lešnikov z 1/4 litra vrelega mleka. Primešaj sladkorja z vanilijevim okusom. V ohlajen nadev zamešaj še eno jajce. Dobro vzhajano testo zvaljaj precej tanko in ga namaži z nadevom. Tesno ga zavij, deni v pomazan model in pusti, da na toplem vzhaja. Peci v srednji vročini približno eno uro.

MAKOVA POTICA:

V tri osmine litra mleka zakuhaj 30 dkg stolčenega maka. Hladnemu primešaj 3 rumenjake, 20 dkg sladkorja z vanilijo in tri žlice topljene ali sveže smetane. Tudi sneg iz treh beljakov rahlo primešaj. Razvaljaj dobro vzhajano kvašeno testo, pomaži ga z nadevom in trdno zavij. Deni v pomazan model in postavi blizu peči ali štedilnika, da vzhaja. Potem pomaži z jajcem in speci v srednjevroči pečici. Namesto smetane lahko prideneš maku nekoliko medu.

Gospodinje, ki se hočejo še posebno postaviti, bodo napravile tudi:

DOBOŠ TORTO:

Mešaj 7 rumenjakov in 17 dkg sladkorja z vanilijo. Ko dobro naraste, primešaj rahlo trd sneg iz 7 beljakov in 21 dkg moke. Speci na tortnem dnu kolikor mogoče tanke kolobarje. (Ako je dno, na katerem pečeš, srednje velikosti, narediš lahko 7 do 9 kolobarjev). Deni v snežni kotliček 6 celih jajc, 25 dkg sladkorja z vanilijevim okusom in 9 dkg nastrgane čokolade. Drži kotliček nad vrelo vodo in mešaj, da se zgosti. K že ohlajenemu nadevu pridenj 21 dkg svežega masla in mešaj, da postane prav rahlo. S tem namaži kolobarje, zloži skupaj ter malo obteži. Potem kuhaj 15 dkg sladkorja, vlij nanj žlico vode in pusti vreti, da zarumeni. Še z vrelo oblij torto.

Posebno našim najmlajšim napravimo veselja z ljubkim božičnim pecivom, ki ga lahko obesimo tudi na božično drevesce.

PRESTICE:

Deni na desko 30 dkg moke in 14 dkg svežega masla. Moko in maslo zmešaj najprej z nožem (maslo sesekljaj), potem še ugneti z rokami. Potem prideni 12 dkg sladkorja, 3 rumenjake, sok in lupino pol limone, za noževo konjico soli in prav toliko pecivnega praška. Naredi urno testo in ga gneti z rokami, pa le malo, da ga ne ogreješ. Potem razrezi testo na koščke orehove velikosti. Vsak košček hitro zvaljaj z roko v okroglo palčico, iz katere izoblikuj prestico. Zloži jih na pločevino za prst narazen in speci v ne prevroči pečici.

KRHKI KOLAČKI:

Vmešaj 12 dkg svežega masla, 2 rumenjaka, 7 dkg sladkorja, sok od pol limone in malo lupine ter primešaj 20 dkg moke; deni testo na desko, kjer naj počiva na hladnem prostoru pol ure. Potem ga zvaljaj pol prsta debelo, izkroži z majhnim krapovim obodcem ali s kozarcem koleščke, jih z manjšim izkroži še enkrat, da dobiš votle koleščke. Zloži jih na pločevino, pomaži z beljakom in potresi s sesekljenimi orehi ali lešnikj in speci v precej vroči pečici.

Če ti ostanejo od potic beljaki, lahko napraviš iz njih ljubko in okusno belo pecivo v obliki kolobarčkom, osmic, palčic itd. Naredi sneg iz 4 beljakov, zamešaj vanj 20 dkg stolčenega in skozi fino sito presejanega sladkorja in malo limonove lupine ali vanilije. Napravi gornje oblike peciva ter jih deni čez noč v pečico, da se bolj suše kakor pečejo. Ako je pecivo (vetrci) zjutraj suho in še belo ga lahko deneš v nekoliko gorkejšo pečico, a ne prevročo, da počasi malo zarumeni. Lahko pa shra- niš tudi belo, ako ti tako ugaja.

Zlati rudniki v Veliki Britaniji

Izgleda, da je že običaj tak, da so prstani nevest angleške kraljevske hiše iz zlata, ki je bilo najdeno na britanskih otokih. Tako je bil poročni prstan princeze Elizabete iz zlata, ki je prišlo iz Walesa.

Že za časa Rimljanov so v Walesu kopali za zlatom in sicer se vidijo še danes v neki kneževini ostanki takšnega rudnika, kjer so nekdanji drobili rudo z ročnimi mlinci in kamni ter jo izpirali z vodo, katero so skozi skalovje napeljali iz deset kilometrov oddaljenega potoka.

Pozneje, za časa vladanja kraljice Elizabete, sta pričeli dve delniški družbi, ena angleška in ena nemška, delovati v Walesu. Upravljali sta rudnike za baker in žlahtne kovine.

Že leta 1846 so sledovi zlata po teh deželah izzvali veliko pozornost, toda šele osem let pozneje so pričeli z izkopavanjem. Tekom nekaj let pa se je pojavil en rudnik za drugim. Ti rudniki so deloma toliko donášali, da so bili kriti stroški za njih izgraditev, deloma pa so prinesli svojim posestnikom tudi majhno premoženje. Tako so n. pr. leta 1860 v rudniku Clogau iz 80 ton skalnega kamena pridobili 40 funtov zlata. Letno pridobivanje zlata iz tega rudnika, je znašalo nad 10.000 funtov šterlingov in že v naslednjem letu se je zvišalo na 20.390 funtov šterlingov.

Nekaj let pozneje se je vrnil neki izseljenec po 30-letni odsotnosti nazaj v Wales, da bi tam prevzel neki drugi rudnik, ki je v nekaj mesecih vrgel znatno množino zlata.

Končno je leta 1934 neki geolog, ki je bil nastavljen pri družbi, katera je bila vzela v najem rudnik Clogau, našel čisto slučajno na zlato. Napravil je bil majhen izlet v bližnje planine. Ko se je hotel nekoliko odpočiti, ga je neprijetno dirnil košček rude, ki je molél iz tal in na katerega se je bil vsedel. Potegnil je ta košček rude iz peščenih tal in ko je med použivanjem svoje malice to najdbo natančneje raziskoval, je njegovo večje oko spoznalo, da gre tukaj za čisto zlato.

Na Irskem pa so že v prazgodovinski dobi iskali za zlatom in še danes najdemo po več muzejih prastari nakit iz irskega zlata. Pozneje pa je vsled zgodovinskih dogajanj vsa stvar zastala. Šele več stoletij pozneje so pričeli na Irskem spet govoriti o zlatu in sicer v zvezi s nekim starim učiteljem iz kneževine Wicklow.

V svojih pogovorih, posebno kadar je bil preveč pogledal v kozarec, je vedno prerokoval o zlatih zakladih in pravili so, da se ponoči podi naokrog. Nato se je oženil. Čeprav je bil že star, si je vendar vzel mlado ženo, ki pa je izklepetala njegovo skrivnost: da je našel v deželi prostorček, kjer je zlato.

Se predno pa so se odgovorni ljudje pričeli zanimati za to zadevo, je stari učitelj zbolel in umrl, ne da bi bil komu izročil le najmanjši podatek o svojem odkritju.

Zgodba o zlatu pa se je širila in je tvorila glavno snov pogovorov. Marsikdo je na lastno pest poizkušal srečo ter iskal za zlatom, toda brez uspeha.

Nenadoma pa je leta 1796 neki mož na peščenem pobočju obmejnega gorovja našel košček čistega zlata, ki je tehtal skoraj pol unče.

Učinek je bil velikanski. Staro in mlado, možje in žene, vse se je podalo na to pobočje in pričelo iskati za zlatom — včasih so tudi res kaj našli. Danes se smatra, da je bilo na ta način najdenega za 10.000 funtov šterlingov zlata. Ko pa je končno tudi vlada zvedela o tej stvari in je hotela osnovati sistematično iskanje zlata, so se najdbe že zelo skrčile in v vsakim dnem se je manjšalo število iskalcev zlata. Napori, podvzeti z uradne strani, sicer niso bili brez uspeha, toda stroški v to svrhu so bili tako visoki, da je zlato polje okrog Wicklowa zopet prešlo v pozabo.

Na vsak način je ta »zlata pijanost« bila mnogo bolj upravičena kot pa pohlep po zlatu, ki je meseca maja 1852 zajel prebivalstvo ob nekem drugem pobočju Fife, kjer je bila najdena gmota zlata, ki je tehtala 27 unč.

To pa je prišlo takole: vzdolž gorskega grebena gorovja Lomond so bili takrat kamnolomni apnenca. Neki prebivalec te pokrajine, ki je bil odšel v London, je zašel tam na kriva pota in so ga končno deportirali v Avstralijo. V zaporu pa si je s svojim neoporečnim vedenjem pridobil časovno odpustnico ter se podal k nekemu veleposestniku na delo. Tam je delal tudi še leta 1851, ko se je pričela v Avstraliji velika »zlata pijanost«.

Mož iz Fife je tako imel priliko videti zlato rudo, ki so jo pričeli pridobivati v bližnjem rudniku in takoj je izjavil, da je videl velike množine sličnega kamena po domačem gričevju in sicer po apnenčevih

kamnolomih, kjer je delalo mnogo njegovih tovarišev.

Tiste, ki so ga skušali prepričati, da se morda le vara in da gre tukaj morda samo za navadno kamenje, ki je slično onemu, kjer tiči zlato, je jezno zavrnil.

Njegova odpustnica mu je preprečevala, da bi se bil takoj vrnil domov in se polastil zakladov, ki so neopazno ležali naokrog. Toda hotel je svojo ljubljeno mater na vsak način obvestiti o nezaslišanem odkritju, hotel jo je videti bogato, hotel je z njo stanovati v palači in imeti lastno kočijo.

Omamljen od te misli ji je o tem pisal domov. Samo po sebi umevno, da je stara žena pripovedovala sosedam o svoji sreči. Te zopet so pripovedovale naprej in tako je prišlo, da je v nekaj dneh zajela »zlata pijanost« celotno pokrajino.

Od blizu in daleč so prihajali ljudje k apnenčevim kamnolomom gorovja Lomond. S seboj so prinesli krampe in lopate in bilo jih je toliko, da so bili drug drugemu napoti. Vneto so izkopavali v kamnolomu kristale železnega pirita in jih spravljali v vreče.

Nekoliko vstran so pričele žene z otroki opravljati isto. Pošteni delavci in nepridipravi, požrešni trgovci in preprosti fantje — vsi so bili enako navdahnjeni s pohlepom po zlatu, toda vsem je narava prekrizala račune.

Domačini te okolice niso bili preveč na-

P. K.:

Kako je prišel krompir na Koroško?

Krompir (ali po naše: repica) je doma onstran »velike luže«, kakor pravijo morju, v Ameriki. V Evropo so ga prinesli okoli leta 1580. Najprvi je bil angleški narod, ki se je z njim sprijateljil. Na Dunaju so prvi krompir sadili leta 1588. Ugledni možje, ki so bili spoznali vrednost tega božjega blagoslova, so se mnogo trudili, da bi ga sadili ne samo po vrtih, ampak tudi na poljih; pa ljudje niso ubogali.

Še bolj so se branili krompirja v Nemčiji, kjer je pa sedaj v nekaterih pokrajinah najobličnejša hrana.

Duhovnikom, ki so v cerkvi s toplimi besedami priporočali saditi krompir, so se ljudje posmehovali. — Pritisniti je morala šele vojna in lakota, da so ga začeli ljudje ceniti, kakor zaslužj. V letih 1770, 1771 in 1772 je bila v severnih deželah huda lakota. Samo na Češkem je umrlo od glada 180.000 ljudi. V tej nesreči so ljudje šele spoznali, kakšen blagoslov je krompir. Saditi so ga začeli zdaj povsod.

K nam na Koroško je prišel tudi šele v drugi polovici 18. stoletja, medtem ko je bil Dunajčanom — vsaj po besedi — že skoro 200 let znan. Največ zaslug za saditev krompirja med Korošci si je pridobil podjeten tujec, neki Thys iz Nizozemske, ki je ustanovil leta 1759 v Celovcu tovarno za izdelovanje sukna; žal, da mu to podjetje ni uspevalo. A tudi s krompirjem ni imel sreče; ponovno ga je naročil v večji množini iz Češke, ga dal saditi po svojih vrtih in poljih zunaj mesta in ga je razdelil tudi med druge. Z živo besedo je Thys priporočal in slikal korist te rastline. Cesar Jožef II. je celo obljubil, da bo vse

Vedno večje možnosti za uporabo gume

Guma, ki ima že nešteto možnosti za uporabo v najrazličnejših področjih, si pridobiva zdaj nadvladujoči položaj med surovinami, to pa predvsem po zaslugi mnogostranske uporabe sintetične gume. Tej mnogostranskosti dolgujemo rast nove industrijske delavnosti v Združenih državah, ki je znana pod imenom industrija »mehaničnega blaga«. Naziv ima svoj izvor v uporabi proizvodov ter v dejstvu, da gre čisto za kombinacije gume ter kovine za mehanično uporabo.

Tehniki, ki so zaposleni pri tej panogi industrije in so vedno na delu, da bi našli še nadaljnjo uporabo za gumo in še nova področja, skrbno proučujejo in preizkušajo nove zamisli in nove nasvete, ki prihajajo dostikrat tudi od potrošnikov samih. V trgovino je že prišlo 30.000 tovrstnih predmetov, 200 sort na področju avtomobilske industrije.

Ko je pred kakšnimi dvema desetletjema uspelo človeku, da je združil gumo in kovino na tak način, da je ne more ločiti niti močna sila, je nova industrija začela

vdušeni nad tem početjem, kajti iskalci zlata so jim vse poteptali, pa tudi verjeli niso, da tičj v rudi iz njihovih gričev res zlato. Vsekakor bi bilo to moralo vplivati na iskalce zlata in morali bi si bili reči, da domačini vseeno boljše poznajo to kamenje in če bi to res bilo zlato, ga ne bi kar tako vnamar pustili ležati naokrog.

Namesto tega pa so zaslepljeni iskalci zlata mislili, da jih hočejo domačini s svojo ravnodušnostjo samo odvrniti od iskanja, nato pa bi sami pričeli pridobivati zlato ter obogateli. Kmalu so pričele krožiti laži. Tako se je n. pr. neki možakar zaklinjal, da je za svojo najdbo dobil od zlatarja celih 5 funtov šterlingov in neki drugi je zatrjeval, da je samo za delo ene ure dobil plačano še enkrat toliko.

Ta zanos je trajal cele tri tedne; če so se eni zdramili iz svoje opojnosti, so pa drugi padli vanjo. Skupno je na ta način poizkušalo svojo srečo nič manj kakor 3000 oseb. Kmalu pa se je navdušenje močno poleglo, posebno ko so prispeli znanstveniki iz glavnega mesta Škotske, Edinburgha, ter dokončno spoznali rudo za železni sulfid.

Že v nekaj dnevih so postali kamnolomi popolnoma prazni. Vsi so odšli, griči so postali zopet mirni, ptički so zopet pričeli letati pod nebom in divjačina si je upala na plano. Oni pa, ki jih je bil zajel pohlep po zlatu ter upijanal, so sedeli lepo doma, globoko osramočeni, da so se dali tako zaslepiti.

one kmete oprostil desetine, ki bi na svojih poljih sedilj krompir. Pa vsi ti dobri vzgledi, lepe besede in cesarska odredba le nič niso zalegle.

Tudi pri nas na Koroškem je morala šele pritisniti lakota, da so se ljudje zmudrili. Leta 1816 in 1817 so tudi pri nas umirali ljudje lakote. To je šele učinkovalo; z naglico se je zdaj širil krompir po vsi deželi in prišel v zadnjo gorsko vas.

Največ zaslug, da se je tudi med Slovenci, posebno v Rožu, začel saditi krompir, si je pridobil profesor Ahacelj na celovškem liceju. Učil je svoje rojake, kako se prideluje najboljši krompir, kako ga je varovati kužnih boleznih in drugo. Če zmanjka v hiši kruha, pomaga krompir iz nadloge. Odkar ga imamo, še ni bilo lakote v deželi in tudi drugod ne, kjer ga sadijo. Na mizi ga rada vidita kralj in berač.

Ali pa ni čudno: moralo je miniti skoro 300 let, da se je pri nas na Koroškem udomačil; in še bolj čudno: skupno s tobakom sta prišla iz Amerike v Evropo. Po zlu, po tobaku, so segli ljudje 200 let prej nego po blagodarju, kakor je krompir.

* V svojem listu, ki ga je izdajal od leta 1831 naprej (Blätter für Landwirtschaft und Industrie), čigar marljiv urednik je bil, je napisal več člankov o krompirju: Mahnung zur Einsetzung der Berichte über die Resultate der Vergleichungsversuche im Kartoffelbau. — Bemerkungen hinsichtlich der in diesen Blättern mitgeteilten und noch mitzuteilenden Berichte über die Vergleichungsversuche. — Warnung wegen zu frühen Abschneidens des Kartoffelkrautes. — Etwas über die neue Kartoffelkrankheit.

dosegati nove uspehe. Med najnovejše uporabe štejemo vzmeti za avtomobile, ki ne potrebujejo mazanja z oljem, ker ne predstavljajo nobene kontaktne površine med dvema kovinskima elementoma. Te vzmeti že uporabljajo za avtobuse. V kratkem pa jih bodo že uporabili pri izdelovanju kaminov, biciklov in vrtilnih stolov.

Omenimo naj vam še vzmet v cevstj gumi, katero pa šele preizkušajo za železniške vagonne, katera bi dala vagonom isto prožno gibanje avtomobila ter bi istočasno odstranila tako nihanja kot škripanja.

V tehničnih uporabah, pri katerih pride guma v stik z olji, maščobami in kislinaami, je sintetična guma bolj odporna od naravnih gume ter je to omogočilo njeno izkoriščanje v doslej še ne uporabljenih področjih. Tako na primer pričenjajo nadomeščati v tiskarstvu kovinske klišee za gumijastimi, ki stanejo dve tretjini manj, pa vendar omogočajo večje število kopij in večjo brzino tiskanja ter jih je mogoče laže pripravljati. Razen tega zahtevajo manjšo

uporabo črnila ter povzročajo manjšo obrabo strojev.

Naslednje področje, ki kaže obširne možnosti izkoriščanja, je kemična industrija, ki potrebuje posode, ki so odporne proti kislinškemu jedkanju.

Po mnenju tehnikov pa bodo največje bodočnosti imele verjetno gumijaste niti, ki so jih do danes uporabljali povečinoma le za izdelavo žogic za golf, za naramnice in vezi. Z uporabo gumijastih niti bo mogoče v bližnji bodočnosti izdelovati obleke, plašče in druga oblačila, ki bodo mnogo bolj udobna od dosedanjih.

ŠOTA

Če bi ljudje v mestih hoteli rabiti kot kurivo pozimi edinole drva, bi jih kmalu zmanjkalo. Pomagajo si s premogom, ki dá več toplote; v krajih pa, kjer so v bližini šotasta močvirja, si pomagajo ljudje tudi s šoto. Šotasta močvirja so pri št. Petru na Vašnjah, uro hoda od Velikovca, v Tinjaah, blizu št. Ilja ob Dravi in pri Gospé Sveti. Na Kranjskem je tako veliko močvirje blizu Ljubljane, ki mu pravijo Barje.

Tam, kjer režejo v blatu šoto, se vidijo na površju žive rastline, pod njimi pa zapletena rjava vlakna, na katerih moremo še prav dobro razločevati poedine rastlinske dele. Dalje spodaj je gosta, črna blatnata tvarina. Iz tega lahko vidimo, kako nastaja šota. Nareja se iz rastlin, ki po malem gnijó pod vodo. Vsako leto se rodi nova plast rastlin, ki se potopijo, ko so zamrle. Na ta način se lahko zaraste vse barje. Izrezano šoto posuše in porabijo za kurjavo.

Mnogo ljudi še ne ve, da je šota najboljša stelja za živino, ker posrka vase vso vlago in ves smrad. Če vržeš v stranišče nekaj pesti šote, skoraj ni več smradu. Razumni gospodarji, ki imajo veliko glav živine, so naročili kar po cel vagon šote naenkrat in se jim je to dobro izplačalo; tak gnoj je veliko več vreden kakor drugi, pa tudi živina je bolj zdrava, ker diha boljši zrak in ima suho ležišče.

Šoto rabijo s pridom tudi vrtnarji: pomešajo jo z zemljo in taka zemlja dalje časa drži vodo v sebi, nasadom pa ni treba toliko prilivati. Tudi sadjarji delajo tako, če na novo sadé sadna drevesa. V taki zemlji dela drevo tudi več koreninic. Več korenin, več življenja, hitrejša rast! Šota se pa dá uporabiti tudi v druge namene: v tovarnah že poskušajo, kaj bi se še dalo napraviti iz šote. Vsekakor bo znala priložnost šoto še bolj izkoriščati kakor sedanjost.

Gospodarski nasveti

Krave in vprežno delo. Ker nimam krav kje pasti, bi jih rad uporabljal za vprežno delo, da ne bodo vedno v hlevu. Kako naj to storim, da ne bo trpela mlečnost krav? F. D. — Č.

Delo je naravnost priporočljivo za krave, ki so sicer vedno v hlevu in nimajo prav nikake prilike se pasti. Saj manjka takšnim kravam, ki so obsojene živeti celo življenje v hlevu, nujno potrebno gibanje, dober zrak in svetloba. Radi teh pomanjkljivosti zelo trpijo vsi telesni organi, zlasti pa srce in pljuča. Zato pa postanejo živali, ki so vedno le v hlevu, bolj občutljive in manj odporne ter bolj sprejemljive za razne bolezni (jetika, vnetje vimena itd.). Pa tudi teleta le v hlevu živčjih krav nemalokrat podedujejo neugodne lastnosti in se slabo razvijajo. Tem nedostatom vsaj deloma lahko odpomoremo, če gonimo krave redno vsak dan na vodo, če jih jeseni in spomladi pasemo pa travnikih in če jih spuščamo redno v tekališče. Precej odpravimo omenjene pomanjkljivosti, ako uporabljamo krave tudi za zmerna dela, za lahko vožnjo in lahka poljska dela, nikdar pa ne za prenaporno delo. Pri delu moramo s kravami lepo in prijazno ravnati. Vedno moramo misliti pri tem na to, da hočemo z uporabo krav za delo doseči predvsem, da se krave lahko dovolj gibljejo na prostem in se nadihajo svežega zraka. Zmerno delo pa tudi največ pripomore, da se krave utrdijo in postanejo odporne napram vsem hlevskim nevarnostim. Pri delu se krepijo pljuča, parklji se sproti obrabijo in razvijajo pravilno. Tudi porod je pri kravah, ki zmerno delajo, lažji in poteče bolj normalno. Za zmerno lahko delo uporabite krave največ dve do tri ure, potem tudi mlečnost ne bo trpela veliko. Mleko krav, ki zmerno delajo, je bolj zdravo in večkrat tudi bolj tolsto. Suhe snovi se v mleku znižajo. Nasprotno se je dogajalo, da se je iz mleka krav, ki so zmerno delale, dobilo še nekoliko več sira in masla kakor pa sicer. Seveda je pri tem merodajna tudi krma, ki mora biti zadostna in dovolj redilna in tečna.

Izpod domače lipe

KRCANJE

Malokdaj se oglasimo s sončnih krčanj-skih hribov. Pa saj ste dolinci vsi v gosti megli, da tudi mi ne vemo in vidimo kaj se pri vas godi. Zato se ne čudite, če smo vam letos mi prestregli tudi svetega Miklavža z vsem spremstvom, ki je bil namenjen iz nebeških višav doli v dolino.

Zadnje nedeljo popoldne nas je posetil v prvem razredu naše ljudske šole. Naši mali so se že vse dni zadnjega tedna pridno pripravljali, da bi ga ne razočarali. Šolska soba je bila do zadnjega kotička napolnjena, pa tudi stari in mladi smo ga nestrno pričakovali. Najprej so odigrali naši vrli šolarji prizorček »Miklavževi angelci«, nato se je oglasil njegov zvonček. Po starj krčanj-ski navadi so ga spremljali kaplan in angelci, smrt je brusila svojo koso, žandar pa je krotil košarja in huđe peklenščke, »Marjeta« pa mu je pomagala. Sv. Miklavž je delil šolski mladini dobre nauke in lepa darilca. Noben učenec ni ostal brez daru. Saj so krčanj-ski kmetje res vzgledno založili Miklavževu šrambo in nebeške zakladnice. Sv. Miklavž se jim je ob koncu zato tudi primerno zahvalil.

Veselilo nas je, ko smo slišali, da zna nebeški svetnik lepo slovensko. Torej naš jezik le ni tako zaničevan, če se ga poslužujejo celo rajski gostje.

Od naše mladine pa pričakujemo, da se kmalu spet ojunaci za kako lepo, domačo prireditev.

RUDA

Dve uri vzhodno Velikoveca leži tik državne ceste lepa vas Ruda s cerkvijo sv. Magdalene, stoječe v bregu in nekaj nad dvajset hiš s skoro samo slovenskimi imeni. Bilo je v tistem času, ko tukaj še njo Nemcev in nemčurjev, ko so bil še stari Slovani, tedaj je Ruda lepo uspevala. Bila je zlata Ruda. Delalo je na stotine ljudi v rudokopih, ki so kopali in iskali zlato rudo. Ker je bilo precej rude in se je je našlo vedno več, je zaslovela naša zlata ruda daleč naokoli. Zato je prihajalo zmiraj več delavcev v jamo, da so morali zidati nove koče in hiše, v katerih so se nastanili delavci s svojimi družinami. Slavospev o naši zlati rudi so slišali tudi Kranjci in Hrvati, ki so prišli delat v jamo in se tu naselili, o čemur pričajo še danes hišna imena pri Kranjcu in Hrovatu.

Kopalo se je na več krajih. Še sedaj pravimo enemu kraju »na Šturmovih jamah«. In če greš iz Črne Podgore po stezi na Dolinjo vas, vidiš tam dva lepo okrogla hribočka in na sredi jame, iz katere so v tistem času vozili zlato vsebujočo zemljo. Vsaj še dandanes vidiš tisto sivo zemljo, na kateri še zdaj Blažuju bob dobro obrodi. Kopali so tudi tam nekje, kjer stoji zdaj Žilfnikova hiša, a tukaj ni več prave sledi.

Leta 1914 so začeli zopet kopati nad Hrovatom in še na več krajih, pa ni bilo več tiste rude kakor takrat, ko je ruda cvetela; niso našli toliko, da bi se izplačalo kopati dalje, zato so nehali. Vso nakopano rudo so morali potem čistiti in spirati ter ločiti zemljo od zlatih zrn. Za drobljenje rude so bile stope, skozi katere je šla vsa nakopana ruda. Še danes stoji hiša na mestu, kjer so bile stope, in se imenuje pri Stoparju.

Med našim narodom se še pripoveduje pravljica iz onih časov o tem, kaj se je zgodilo, ko so postali delavci vsled bogastva že zelo mogočni in niso bili več pokorni ne višjim oblastim ne Bogu, ko so skoraj popolnoma pozabili na cerkev in Boga. Storili in delali so, kar se jim je zljubilo. Neki ubožni ženi so ukradli edino kravo, ki je bila vse njeno bogastvo, in jo živo spekli. Bili so tako prevzetni, da se jim ni zdelo vredno, da bi ji kravo plačali. In ta žena je delavce in rudnik preklela in od tistega časa ni več zlata v jami. Zastonj so ga iskali in kopali za njim.

Iz tega tudi vidimo, da je bila Ruda že od nekdanj slovenska in da je tudi nemško ime slovenskega izvora. Ohranilo se je od tistih časov, ko so kopali zlato rudo.

NONČEVAS

Morda bi tudi drugod radi vedeli, kaj delamo v adventnem času v Nončevasi. Saj je naša vasica, z lepim Marijinim svetiščem, daleč naokrog znana. Čeprav je v naravi že vse pomirilo in čaka samo še na sneg, nam ne manjka dela. Hodimo v gozd po steljo za našo živinico, delamo drva in jih vozimo domov, da nam bodo mame spekle vse dobrote, ki pač tudi spadajo k praznikom. Fantički pa so že nabrali polne jerebase lepega mahu in ogledujejo božji košek, kako bi pač najlepše postavili jaslice. Najprej seveda bo treba obrisati ves prah, ki se je nabral na obrazih pastirkov, ko so zapuščeni pa potrpežljivo čakali na srečni trenutek, ko se bodo smeli zbrati ob Jezušku v jaslicah, ki bodo v božičnem času središče za vso hišo. In skozi adventni čas že rahlo zvenijo akordi lepe pesmi: »O jaslice svete, preljubi moj kraj...« Pa tudi v naših srcih bo treba pripraviti lepe jaslice. Zato se pa zbiramo k zornicam. Ob nedeljah pohitimo v farno cerkev, ob delavnikih pa k Mariji na pesku, v našo domačo cerkvico.

Zvečer predemo, pletemo in šivamo, točemo orehe, katere smo kupili v hribih. Pravijo, da so bil letos zelo polni. Bačca ali dedej pa nam pripovedujeta mnogo lepih zgodbic. V duhu poromamo 1948 let nazaj in se znajdemo ob sv. Jožefu in Materi Mariji v mestu Bethelemskem. Kar neverjetno se nam zdj, da nista mogla najti prenočišča in sta morala ven v mrzlo noč v zapuščeni hlevček na betlehemskih

poljanah. Če pa pogledamo v današnji svet, najdemo mnogo podobnega in v naših srcih delamo sklepe, da hočemo biti usmiljeni. K temu nam daje Simonova hiša lep vzgled. Marsikatero uslugo oziroma delo storijo prosilcu za »Bog lonaj«, za vsakega imajo prijazno besedo in nikogar ne pustijo lačnega od hiše. Tako pripravljajo Jezušku tople jaslice.

DOB PRI PLIBEŔKU

Okrajna kmetijska zbornica je vpeljala za letošnje zimsko dobo bogat program raznih kmetijskih nadaljevalnih težav: kuhinjskega, šivalnega, sadjarskega, čebelarkega in drugih. V svojem programu pa nima ovčerejskega tečaja. Gospod ing. Faustner je ta tečaj gotovo namenoma opustil, ker najbrže pozna primer, kakšno smolo je imel neki kmet, ki je pred časom poskušal s tako stvarjo.

Pred dvemi ali tremi leti se je na kmetih še slabo oblačilo in kmeta je bilo strah pred mrazom, ker njegova številna družina ni imela tople obleke. Zato je bil prisiljen seči po samopomoči. Misli si je: nabavim si plemenske ovce, ki dajejo mnogo dobre volne, pa bo. Rečeno, storjeno. Toda ovčke so bile drage. En sam mlad oven je veljal 400 šil. Ker pa pri nas poletji ni paše za ovce, jih je dal na pašo na Čezdravsko. Pa glej ga spaka! Na dravskem mostu ga ustavi mož postave in bara: Imaš živinski potni list? Kmet je zastokal: ne! Mož postave pa pravi na to: Aha, črna borza, stric! Ovce sem! — Takoj bi jih poklali, da se ni za kmeta in njegove ovce zavzel gospod od kmetijske zbornice. Vsa zadeva je šla na sodišče in se je zaključila po dveletnem obravnavanju z odločbo 23. VI. E. 1714/47 tako, da je moral kmet plačati 200 šil. globe, plačljivo takoj in 100 šil. stroškov kazenskega postopanja ter 14 dni zapora pogojno do junija 1949. Poleg tega ga postavlja pod nadzorstvo deželnega sodišča za to dobo s pravnim poukom, naj se kaznjene navaja k rednemu življenju, svari pred nevarnostjo novega prestopka ter varuje in olajša napredek v življenju.

Človek se mora nad tako ganljivo razsodbo res razjokati! Spričo take razsodbe je najboljšje, če se vsedeš in čakaš, da te kap zadene od ganjenosti, jeze ali občudovanja birokratizma.

Ko je prizadeti kmet izračunal, koliko ga stanejo poskusi ovčereje, je prišel do sledečega zaključka: nabavna cena ovc 700 š, kazenski stroški 300 šil., advokat 600 šil., dve leti pašnje 600 šil. Priredil je tri ovce. Prodal, oziroma oddal je šest ovc in je zanje dobil 600 šil. Recimo, da je bila volna, ki jo je dobil od ovc, vredna 400 šil. Tako, sedaj lahko vsak izračuna dobiček. Ko pa je že vse oddal, so prišli še orožniki, da bi mu zaplenili — ovce. Ker jih ni imel, jih seveda ni mogel dati in so se orožniki zadovoljili s potrdili o oddaji.

Na vse to se je kmet pridušil — in upajmo, da mu ljubi Bog tega ne bo štel v greh — da ne bo nikdar več poskusil s ovčerejo.

»Nisem mislil priti. Do zadnje minute sem odlašal. Odločil je spet kamen.«

Oba sta začudeno strmela vanj.

»Da, kamen. Ubil so mi novo šipo. V kratkem bom v sami lepenki.«

Jelka se je prav zares razburila.

»Prosi za premostitev. Poslednje živce ti bodo vzeli. Naj pošljejo na to mesto starega duhovnika, ki je z življenjem opravil. Zakaj bi se moral ravno mlad človek uničiti?«

»Sam sem zaprosil za to službo. Od starih se ni noben oglasil. Škof so bili v precepu.«

Meglič je zmajeval z glavo.

Jelka je prinesla vročega čaja z rumom in potico.

Zdaj je Klemen nenadoma obstal.

»Ne smem jesti, Jelka. Sram bi me bilo jutri s prižnice pogledati v svoje ljudi.«

Meglič se je zasmeljal.

»Za otroke boš vzel s seboj. Pripravljeno je. Ne grenj si življenja še bolj, kakor je že. Kaj imaš od tega, da stradaš s svojimi ljudmi, da si ne upaš privoščiti več kakor tvoji barakarji? Ne boš spremenil časa. Spoznal sem, da so stvari, ki se jih je bolje ne dotakniti, zakaj vsak dotikljaj boli. Morda jih je nekaj, ki bi bil voljni pomagati pri reševanju, toda kaj je to? Kaplja v morje. Sam preiščujem, če zate res ni bolje, da prosiš za premostitev. Zaveš, da ne boš mogel pomagati vsem, te bo strla. Idealisti vselej tako končajo. Lastno delo jih zlomi. In to je prokletstvo idealizma.«

»Zdaj jehta,« prekine Jelka moža. »Klemen je premažen.«

»Res ne bom, Jelka.«

V Klemenu se borj poslednja sila. Kamen v Silvestrovi noči ga je bridko zadel.

»Za otroke ti bova spet dala s seboj. Ne boj se.«

Izpil je čaj in prigniznil košček potice.

Ker je govora že o ovcah, naj omenimo še to, da so se naše ovce izgubile in zašle v Vogrče. Pa se jim ni nič hudega zgodilo, vse smo dobili nazaj.

Toda čeprav sodnija tako hudo misli o nas, nas je vendar obiskal sv. Miklavž, prijatelj mladih in starih, z vsem nebeškim spremstvom. Očividno pa tudi v njegovi domovini vlada ljudska volja in ljudska demokracija, kajti naenkrat je postal tako lačen z vsem spremstvom, da si je na peklenskem ognju spekel zajca in ga z velikim tekotom pojedel. Seveda mu je spremstvo pomagalo.

SVEČE

Minulo je nekaj mesecev, odkar smo se zadnjič javili v »Kroniki«. Če smo takrat poročali o nesrečnem ženitovanju, pri katerem je bil ženin smrtno ranjen, in o samomoru Jokeja, ki je obupal nad življenjem, pa imamo danes vesele vesti.

Meseca marca že smo sklenili, da kupimo novi zvon. Takoj smo začeli zbirati. Znesek je nam dal pogum, da smo se obrnili na firmo Grassmayr v Inomostu. Posrečilo se nam je, da smo dobili novi zvon, ki tehtja 318 kg. To je bil praznik, ko smo ga pripeljali v soboto 4. septembra z bistrškega kolodvora v Sveče. Ne samo deklice, tudi konjička sta bila lepa bela šimelna. Domača godba in požarna bramba je dala lepo spremstvo. Škoda, da nam je bilo na dan blagoslavljanja vreme nenaklonjeno. Lepo smo vse pripravili za nedeljo 5. septembra, pa je deževalo. Vendar pa je toliko odnehalo, da so po asitirani maši v cerkvi mogli imeti preč. gosp. dekan Košir pridigo na prostem. Cerkevni pevski zbor je bil ta dan na višku in prepeval navdušeno.

Sosedne fare so nam sicer nekoliko nevoščljive za zvon in so se močno vznemirile. Posebno so se za novi zvon zavzeli možje cerkvenega sveta in požarna bramba z g. Martinom Mačičem na čelu, ki je zdaj žalibog bolan. Želimo mu zopet zdravja. Takšnega moža bi težko pogrešali!

Pa to nam še ni zadostovalo. Tudi orgle smo popravili. G. Rudolf Novak iz Celovca nam jih je prestavil in popolnoma prenovil. Sedaj ne rabimo več nobenega »vlecimeha«, ker gre vse na elektriko.

Na praznik Kristusa Kralja smo jih blagoslovili. S kora pa zdaj vidimo tudi moškja na oltar, medtem ko se prej morali stikati za orglami. Pevci se zdaj kar široko postavljajo pred orglami.

Pred adventom so se še hitro namislili za zakon Jurcov Prižni Demšar v Rutah z Rozalijo Volk, Jurcov Rok Gabriel z Zofko Pegrin in Foltej Wieser z Terezijo Križnar. Jurcov stari oče so kar štirinajst dni hodili od ohceti nazaj v Rute!

Advent še držimo, ker so nam g. župnik v cerkvi zagrozili, če se zavrtimo v tem času. Pa jih bomo ubogali, da popravimo čevlje. Miklavževanje smo opravili kakor običajno z pretopom ob koncu. Povedati moramo pa, da se je Miklavž dobro zadržal, kakor se pač spodobi svetniku, in tudi parkeljni. Zeleti pa bi bilo, da bi se ti običajni poglobili; seveda brez pretepanja!

MAUSER KAREL

KAPLAN KLEMEN

ROMAN

(Nadaljevanje)

40.

Osve je bila že ura, zunaj tema in veter. Pust čer, kj je videti neskončen. Nema-ra da bo Novo leto prineslo nov sneg.

Nenadoma se Klemen splaši. Kakor da je nekdo skočil mimo okna in počakal.

Vstane in stopi k oknu. Nikogar ni, toda čuden občutek ne zgine. Vrne se k mizi, toda nagnosko se umakne proti postelji. Nekdo mora biti zunaj. Zdi se, da se je zdaj podrgnil ob steno.

Ravno je hotel znova stopiti k oknu, ko je zažvenketalo steklo. Okrogel, za pest debel kamen je udaril na tla, prav ob mizo.

Klemen je čul skok na cesto in nato bežanje, ki se je oddaljevalo.

»Najeli so nekoga,« se je bridko nasmehnil.

Nato je mirno pobral kamen in ga zanesel k novomašnemu križu.

Skozi luknjo v šipi je vel mraz. Plamen v petrolejki se je pričel zaganjati v cilinder.

»Popraviti moram, sicer bom zmrznil do jutra.«

Poiskal je lepenko in nekaj žebličkov ter pritrtil lepenko čez odprtino.

Plamen v petrolejki se je umiril. V Klemenu pa je šele sedaj pričelo vreti.

Zakaj ne bi šel v mesto, ko ga vabijo in prosijo? Pokvarili so mu večer, pokvarili zadnje ure starega leta. Nikogar ni, ki bi

mu rekel prijazno besedo, še prijatelj duhovnikov ni blizu.

Grem!

Povezne klobuk na glavo in stoji ob petrolejki. Ugasniti jo mora, če misli iti.

Ogrnjen v suknjo sede znova na stol. Zunaj je naraščal veter.

Nenadoma je s sunkom vstal, upihnil luč, zaklenil in stopil pred barako.

Noč je bila temna, kakor da je korak pred njim stena iz asfalta, ki sega prav do neba.

Od Plaznikovih je bilo slišati hripavo petje. Cesta je bila prazna.

V začetku je skoraj tekkel, čeprav ga je talar pri hoji na moč oviral. Toda brez njega ni upal hoditi, zakaj suknja je bila slaba in tanka.

Tudi od »Kosca« je hrumelo pijano petje. Klemen se v gostilno niti ozrl ni. Po Opekarski ulici je odšel proti Prulam. Pod lučjo se je unesel. Ne mudi se mu.

Pred Megličevo vilo je obstal. Pred stopnicami je gorela luč. Imel je občutek, da gori prav zanj, da ga čaka.

Pozvonil je. Že ko je stal v zatišju pred vrati, je čutil neko domačo toplino. Na cesti je bilo mrzlo, veter je šel do kosti.

Slišal je Jelkin glas vrh stopnic.

»Grem sama pogledat. Ako želite, lahko ležete.«

Služkinja se je nekaj zahvaljevala.

Korake, ki so se bližali, je Klemen dobro poznal. Proti svoji volji se je nasmehnil.

Odprla je vrata. Stala sta si nasprotj. Z obema rokama je segla po Klemenovi desnici.

»Zalostna sem bila, ker sem mislila, da te ne bo. Tako vsa oba računala nate. Nobenega drugega nisva vabila.«

Sreča je kar prekipevala iz nje.

Tudi Meglič se ga je na moč zveselil. V sobi je bilo prijetno toplo, dišalo je po domačnosti in prijaznosti.

ŠMIEL NAD PLIBERKOM

Če greš pozno ponoči mimo farne cerkve misliš, da imajo angelci ali pa mrtvi božjo službo. Če pa natančno poslušaj, zapaziš, da ima orkester vaje za božične praznike. Cerkveni zbor je nas dosedaj vsako leto iznenadil z več novimi lepimi božični pesmi. Tudi letos bo zopet nekaj novih slišati o božiču, ker tako pridno hodijo vsi k vaju. O polnoči bodo peli Schnablov »Transeamus usque ad Betlehem« in Gruberjevo »Sveto noč«, oboje v spremstvu z orkestrom. Na sveti dan pa bomo slišali »Missa pastoralis« in Schnablov »Transeamus«.

Orkester se vadi pod spretno roko Roze Woschitz, pevce pa vodi naš znani pevovodja. Na orglah bodo pokazali svojo spretnost organisti Janez Čas, Anton Mucher in Miha Sadjak.

NEDELJA, 19. decembra:

- 7,15 Jutranja glasba.
- 17,10 Komentar.
- 19,30 Božična voščila.

*

PONEDELJEK, 20. decembra:

- 7,15 Jutranja glasba in slovenske pesmi.
- 16,00 Potovanje po svetu: Pfibram — sveta gora.
- 17,00 Poročila.

*

TOREK, 21. decembra:

- 7,15 Jutranja glasba in poročila.
- 17,10 Poročila.

*

SREDA, 22. decembra:

- 7,15 Poročila in jutranja glasba.
- 17,10 Poročila.

*

ČETRTEK, 23. decembra:

- 7,15 Literarna ura: Josip Stritar.
- 17,10 Poročila.
- 19,30 Božične misli.

*

PETEK, 24. decembra:

- 7,15 Jutranja glasba in poročila.
- 17,10 Poročila.

*

SOBOTA, 25. decembra:

- 7,15 Blagoslov svete noči.
- 17,10 »Sveta noč, blažena noč.«

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36
37	38	39	40	41	42
43	44	45	46	47	48
49	50	51	52	53	54
55	56	57	58	59	60

Besede pomenijo:

Vodravno: 1 kmečko posestvo; 7 merilka časa; 8 prva ženska; 10 drugo ime za strast; 11 neko število; 12 moško krstno ime; 13 poljska denarna enota; 14 skrajšano moško ime; 15 kožna tvorba; 16 pridevek, s katerim poudarjamo starost, nekdanjost; 17 moško krstno ime; 19 egiptovsko božanstvo; 20 zavoj, ovitek; 21 pritrilnica; 22 oris, pripovedovanje; 23 severni ali južni; 24 služba, opravke; 26 nikalnica; 27 pesniški izraz za »rešen«; 28 pravim, sem mnenja; 30 domača vprežna žival; 31 izraz pri kartanju; 32 skrajšano žensko ime; 33 prvi izraz pri štetju; 34 oster izrastek, konica; 36 kratica akademskega naslova; 37 skrajšano žensko ime tudi gora v Mali Aziji; 39 turški oblastnik; 41 kratice neke časopisne agencije; 42 kratica akademskega naslova; 43 tretja številka brez zadnje črke; 44 lesena stavba; 45 latinski pozdrav; 46 strupena žuželka; 47 južnoarabsko mesto; 48 naplavo; 49 nada se; 50 druga številka; 51 grška črka; 52 dva enaka samoglasnika; 53 kraj, kjer tramvaji prenočujejo; 55 življenska tekočina; 56 uradna kratica za Združene narode; 57 izraz pri množenju; 58 krajši izraz za »nosijo«; 59 s plugom obdelovati zemljo.

Navpično: 1 del človeka; 2 moli! (latinsko); 3 del glave; 4 vrba žalujka; 5 pritrilnica; 6 ograja; 9 drevesni ostanek; 10 neko okroglo število; 11 vitek; 12 slavnosna, poveljujoča pesem; 13 premeten, prekrsjen; 14 doba, razdobje; 15 oblika cvetnega plodu; 16 ukiniti, zabraniti; 17

moško krstno ime; 18 golob v španščini; 20 »spet« v hrvaščini; 21 pevska nota; 22 uhata žival; 23 neka ptička; 25 moško krstno ime; 26 nikalnica; 28 sladka pijača; 29 skrajšano žensko ime; 31 polmer trikotniku vrtanega kroga; 34 kratica za »brat«; 35 žensko ime; 36 pritrilnica; 38 restavrirati; 40 kratica utežne enote; 41 očka; 42 druga številka; 44 Združene države ameriške; 45 reka v Lombardiji; 46 molimo! (latinski); 47 avstrijska poročevalska agencija; 48 rimski pozdrav; 49 lesena hišica; 50 drevo; 52 del telesa; 54 stara oblika veznika; 55 vranji glas.

Letos bomo

silvestrovali

s Slovensko igralsko družino, v taborišču „C“ Waidmannsdorf. Na sporedu: srečolov, veseloigra, šaljive točke in prosta zabava.

Za božično darilo je slovenska knjiga najprimernejša.

Pošljite knjige tudi prijateljem v inozemstvo.

Naročniki „Koroške Kronike“ imajo pri vseh knjigah ter pri „Albumu Koroške“ 20% popusta. „Molija“, „Sin mršvega“, „Prekleti križ“, „Križ na gori“ in „Album Koroške“ so knjige, ki v Vaši hiši ne smejo manjkati!

● **POROČNE PRSTANE**

● **URE**

● **ZLAT IN SREBRN NAKIT**

DOBITE NAJUGODNEJE PRI

J. A. Keck-u
KRAMERGASSE 7
CELOVEC

Nato so si voščili Novo leto. Preprosto kakor veliki prijatelji. S kovčgom je stopil Klemen na cesto. Veter se ni unesel, žagal je okrog voglov in grizel v ledeno sape do zadnjega vlakna.

V koloniji ni srečal nikogar. Ko je stopil v sobo, je našel luč in se oddahnil.

Spati se mu ni dalo. Sedel je in takoj je pritril bolečina, ki se drži greha.

»Jedel sem in pil. Zatajil sem barakarja v sebi.«

Težko je ležala misel na srcu, težje kot kamen.

»Izdal sem upanje vseh, ki verujejo vame. Če drugi jedo črn kruh, bi ga moral tudi jaz. Pa sem jedel belega, potico sem jedel. Če drugi stradajo, bi moral tudi jaz. Enak bi jim moral biti, da bi verovali v mojo besedo.«

Trdo stisnjene pesti mu leže na brevirju. Od stene nekje zavekajo Sernjavskijevi otroci.

»Gospod, zakaj k nam niste prišli? Grdo imamo, pa smo vas čakali.«

Klemenovi prsti drže moder trak v brevirju.

»Sint lumbi vestri praecincti, et lucerna ardentes in manibus vestris.«

Ugasnil je luč in udaril z glavo ob mizo. Na pamet je znal besede iz homilije svetega papeža Gregorja:

Lumbos enim praecingimus, cum carnis luxuriam per continentiam coarctamus.*

Besede so ga obsojale.

To noč ni zaspal.

* Ledja namreč prepašujemo, da se z vztrajnostjo borimo proti poželjivemu mesu.

I. SLOVENSKI PROSVETNI VECER!

Slovenska »Karitativna pisarna« v Celovcu priredi v okviru svojega delokroga, v nedeljo dne 19. t. m. svoj prvi slovenski prosvetni večer. Na sporedu so obvestila Karitativne pisarne, dvoje zanimivih aktualnih predavanj, deklamacije in slovenska glasba. Prireditelj se vrši v dvorani hotela »Haimlinger« na Völkermarkterstrasse številka 5. Začetek ob 7 uri zvečer. Vstopnina prostovoljna. Vse Slovence iz Celovca in bližnje okolice vabi na ta večer:

KARITATIVNA PISARNA.

Poravnajte pred koncem leta svojo naročnino!

Pošljite čimprej oglase za božično in novoletno številko „Koroške Kronike“ ter čestitke za radio.

IŠČEM

izurjenega voznega in podkovskega kovača, Gorenjca, z mojstrskim izpitom.

Ponudbe je nasloviti v nemškem jeziku na upravo „Koroške Kronike“.

Ste že kupili božično številko **„MLADEGA KOROTANA“**

Dvojni obseg, pesra vsebina, slike, uganke in zabavni kofiček! Poravnajte pred koncem leta svojo naročnino!

JUDEŽ

At illi constituerunt ei triginta argenteos. (Mt 26, 16)*

Resnik je začutil, da se je sredina nagnila proti kaplanu. Še Mohor je postajal čudno hladen. Klemen je z vztrajnostjo pridobival srca, posebno otroška. Resnik je s stisnjenimi ustnicami vsak dan gledal procesijo otrok, ki se je podila proti kapeli.

To ga je bolelo. Bolelo ga je spoznanje, da se je zaletel, da je preveč odkrito vrgel svoje karte, da je s preveliko surovostjo odklonil ljudi, v katerih se sovraštvo še ni do kraja ugnezdilo.

Resnik, Križnar in Koritnik so se sestali vsak dan.

»Onemogočiti ga je treba,« priprija besede Križnar. »Ko se bo ugnezdil, bo prepozno. Čim dlje odlašamo, tem slabše je za nas. Pogubno je bilo, ker smo napak začeli. Proti človeku, ki ima značaj kot jeklo, in na to bi morali računati, sicer ne bi prišel sem, je treba začeti povsem drugače. Proti nepoštenemu se boj s poštenostjo, proti poštenemu z nepoštenostjo. V tem je bistvo uspeha. Mi pa smo začeli s surovostjo in ravno zavoljo tega smo odbili ljudi.«

Koritnik prikimava.

»Začeti bi bilo treba z obrekovanjem, za sejeti dvom in nato žeti uspehe. Ljudje todle prej verjamejo slabo kot dobro in imeli bi lahko delo. Lažje kot sedaj, ko se celo Mohor umika. Vidi, da si kaplan utira pot in zdaj bi se nam rad iztrgal. Tudi Milena postaja nekam čudna,« mežikne Koritnik proti Resniku.

* Ti pa so mu izplačali trideset srebrnikov. (Dalje prihodnj.)

Dodatna dodelitev živil za 48. dodelitveno dobo

Upravičeni so prejeli:	Kruh		Pšenič. moka		Mast		Testo mline		Uvz. kosm.		Sladkor		Svinj. meso
	1000 g	250 g	500 g	750 g	150 g	200 g	500 g	500 g	400 g	350 g	1200 g	300 g	
1 Navadni potrošniki nad 18 let	17, 18, 19	23	13	14	24	11	12					15	20
2 Mladina od 12-18 let	17, 18, 19	23	13	14	24	11	12					15	20
3 Otroci od 6-12 let	17	23	14	24	25			21				15	
4 Otroci od 3-6 let		23	14			11		21				15	
5 Otroci do 3 let			14									15	
6 Delni samooskrbovalci z maslom nad 18 let	117 118 119	123			114							115	120
7 Mladina od 12-18 let	117 118 119	123			114							115	120
8 Otroci od 6-12 let	117				114			121				115	
9 Otroci od 3-6 let					114			121				115	
10 Otroci do 3 let					114							115	
11 Delni samooskrbovalci z mesom in maslo nad 18 let	217 218 219	223			214							215	
12 Mladina od 12-18 let	217 218 219	223			214							215	
13 Otroci od 6-12 let	217				214			221				215	
14 Otroci od 3-6 let					214			221				215	
15 Otroci do 3 let					214							215	
16 Delni samooskrbovalci z mesom, maslom in mastjo	317 318 319	323			314							315	
17 Mladina od 12-18 let	317 318 319	323			314							315	
18 Otroci od 6-12 let	317				314			321				315	
19 Otroci od 3-6 let					314			321				315	
20 Otroci do 3 let					314							315	
21-25 Popolni samooskrbovalci vseh starosti												401	
26 Krušna nakaznica za samoosk.	410 411 412				413							505	501
27 Dodatna nakaznica za zaposleno mladino od 14-18 let													
28 Dodatna nak. za težke delavce								708					
29 Dodatna nakaznica za najtežje delavce								808					
31 Nakaznica za noseče in doječe matere								822					
												912	

Na odrezke 19E, 19Jgd, 119E, 119Jgd, 219E, 219Jgd, 319E in 319Jgd lahko kupite namesto 1000 g kruha 600 g pšenične moke. Sladkor bo na razpolago takoj, ko bodo dobave prispele.